

§ 23**Stockholms stads program för inköp**

KS 2024/553

Beslut

1. *Stockholms stads program för inköp* godkänns enligt bilaga till utlåtandet.
2. Samtliga nämnder ska inarbeta *Stockholms stads program för inköp* i sin verksamhetsplanering.
3. Stockholms Stadshus AB uppmanas att för egen del samt att även ge samtliga bolagsstyrelser i uppdrag att anta och inarbeta *Stockholms stads program för inköp* i sin verksamhetsplanering enligt bilaga till utlåtandet.
4. Nämnder och bolagsstyrelser ska som huvudregel registrera sina avtal i stadens vid var tid aktuella kommunkoncernövergripande system för avtalshantering.
5. Kommunstyrelsen ska ta fram tillämpningsanvisningar till *Stockholms stads program för inköp*.
6. Kommunstyrelsen ska samordna framtagande och tillämpning av arbetsrättsliga kontraktsvillkor vid upphandling inom branscher som bedöms ha en stor risk för att arbetstagare inte erbjuds arbetsvillkor i nivå med svenska kollektivavtal samt där sådana villkor saknas på nationell nivå.
7. Kommunstyrelsen ska utreda organisatoriska och ekonomiska förutsättningar för stadens nämnder att ingå medlemskap i föreningen Rättvist byggande.
8. Tidigare beslutat *Stockholms stads program för inköp 2020-2023* (dnr KS 2019/799) upphör att gälla.

Reservationer

Samtliga ledamöter för Moderaterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Samtliga ledamöter för Liberalerna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Ärendet

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas.

Utlåtandet gäller Stockholms stads program för inköp.

I debatten yttrar sig, se bilaga 2.

Förslag till beslut

Borgarrådet Wanngård (S) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Borgarrådet Fjellner (M) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Moderaternas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Borgarrådet Jönsson (L) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Liberalernas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Beslutsordning

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Stockholms stads program för inköp

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. *Stockholms stads program för inköp* godkänns enligt bilaga till utlåtandet.
2. Samtliga nämnder ska inarbeta *Stockholms stads program för inköp* i sin verksamhetsplanering.
3. Stockholms Stadshus AB uppmanas att för egen del samt att även ge samtliga bolagsstyrelser i uppdrag att anta och inarbeta *Stockholms stads program för inköp* i sin verksamhetsplanering enligt bilaga till utlåtandet.
4. Nämnder och bolagsstyrelser ska som huvudregel registrera sina avtal i stadens vid var tid aktuella kommunkoncernövergripande system för avtalshantering.
5. Kommunstyrelsen ska ta fram tillämpningsanvisningar till *Stockholms stads program för inköp*.
6. Kommunstyrelsen ska samordna framtagande och tillämpning av arbetsrättsliga kontraktsvillkor vid upphandling inom branscher som bedöms ha en stor risk för att arbetstagare inte erbjuds arbetsvillkor i nivå med svenska kollektivavtal samt där sådana villkor saknas på nationell nivå.
7. Kommunstyrelsen ska utreda organisatoriska och ekonomiska förutsättningar för stadens nämnder att ingå medlemskap i föreningen Rättvist byggande.
8. Tidigare beslutat *Stockholms stads program för inköp 2020-2023* (dnr KS 2019/799) upphör att gälla.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del, under förutsättning att kommunfullmäktige beslutar enligt ovan, följande.

Stadsdirektören ska ta fram, revidera och besluta om tillämpningsanvisningar till *Stockholms stads program för inköp*.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård

Sammanfattning av ärendet

I budget 2024 gav kommunfullmäktige kommunstyrelsen i uppdrag att revidera *Stockholms stads program för inköp 2020-2023* (dnr KS 2019/799). I enlighet med

uppdraget ska ett särskilt fokus finnas på hur nämnder och bolagsstyrelser bland annat kan arbeta proaktivt och strukturerat för att motverka ekonomisk brottslighet och oegentligheter inom upphandlade verksamheter.

Utöver angelägna sakområden har nämnders och bolagsstyrelserns ansvar för att organisera och styra inköpsarbetet på ett ändamålsenligt sätt förtydligats.

Även inköpsmålens innebörd och betydelse liksom programmets relation till andra styrdokument har tydliggjorts.

Beredning

Ärendet har initierats av stadsledningskontoret och remitterats till arbetsmarknadsnämnden, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, förskolenämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, kyrkogårdsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldre- och funktionsnämnden, överförmyndarnämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Stockholms Stadshus AB och kommunstyrelsens råd för Agenda 2030.

Dessutom har Stiftelsen SHIS Bostäder inkommit med svar.

Arbetsmarknadsnämnden ställer sig generellt positiv till de gjorda revideringarna och har synpunkter bland annat på att kontroll och uppföljning är en så central och viktig del i inköpsarbetet att detta borde lyftas upp som ett eget avsnitt eftersom det berör samtliga områden som rätt kvalitet, sunda affärer och kostnadseffektivitet.

Exploateringsnämnden anser att förändringarna är bra och är positiv till revideringen även om nämnden anser att några justeringar och förtydliganden bör göras.

Fastighetsnämnden ser positivt på revideringen och understryker att allt för stora avtal kan leda till osund konkurrens. Därtill föreslås att stadsledningskontoret tar fram riktlinjer för hur föreslagna beslutsunderlag ska hanteras samt förslag på tillhörande avtalsvillkor.

Förskolenämnden ser programmet som ett viktigt styrdokument i arbetet med att skapa ytterligare struktur i inköps- och upphandlingsverksamheten och bedömer att kommunstyrelsens kompletterande anvisningar och samordningsuppdrag kopplat till arbetsrättsliga kontraktsvillkor kommer att utgöra bra stödmaterial för nämndens inköps- och upphandlingsutövning.

Idrottsnämnden ser positivt på förslaget och anser att det är positivt att avsnitten kring arbetsrättsliga villkor och etisk handel förstärks för att uppnå mer hållbara inköp i staden. Vidare anser nämnden att det är en fördel med att specifik giltighetstid för programmet har tagits bort då det minskar risk för otydlighet kring vad som gäller vid en viss tidpunkt.

Kulturnämnden ser positivt på att riktlinjerna revideras och tillstyrker förslaget.

Kyrkogårdsnämnden ställer sig positiv till revideringen av programmet.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ställer sig positiv till stadens nya program för inköp och anser det vara ett välarbetat, relevant och lättförståeligt styrdokument.

Servicenämnden anser att den strukturella förändringen i programmet är positiv och medför att programmet kan gälla under en längre period. Vidare anser nämnden att det är positivt att ansvaret betonas för varje nämnd och bolagsstyrelse att säkerställa att det finns tillräckliga resurser och kompetens inom den egna organisationen för att bedriva ett effektivt inköpsarbete och skapa förutsättningar för att uppnå stadens mål. Nämnden ger ett antal förslag på ändringar och tillägg som kan bidra till ett mer kärnfullt och tillämpningsbart program.

Socialnämnden anser att förslaget ger förutsättningar för ett tydligare ansvar för att organisera och styra inköpsarbetet på lämpligt sätt inom nämnd och bolagsstyrelse.

Stadsbyggnadsnämnden ser positivt på att programmet för inköp revideras med ett särskilt fokus på inköpsarbetets strategiska betydelse där faktorer som aktiv avtalsförvaltning, uppföljning och kontroll betonas. Att det i uppdraget därutöver anges att programmet syftar till ytterligare fokus på ekonomisk brottslighet och oegentligheter är relevant och angeläget.

Trafiknämnden ser positivt på förslaget och bedömer att revideringen är motiverad och aktuell utifrån inköps strategiska betydelse och ett förändrat omvärldsläge samt lämnar ett par förslag på förändringar.

Utbildningsnämnden ställer sig positiv till förslaget och föreslår att delar av innehållet förtydligas i kommande tillämpningsanvisningar för att stödja verksamheterna ytterligare i sitt inköpsarbete.

Äldrenämnden stödjer de föreslagna förändringarna och välkomnar ett stärkt fokus på att motverka välfärdsbrott, säkerställa arbetsrättsliga villkor och främja etisk handel. Nämnden ser även positivt på att samordning och samarbete mellan nämnder och bolag lyfts fram för att förbättra upphandlingsprocessen.

Överförmyndarnämnden tillstyrker förslagen i remissen.

Farsta stadsdelsnämnd ställer sig positiv till förslaget och anser att det innehåller ny angelägen information som kan bidra till att staden säkerställer och utvecklar sin beställarkompetens.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd ställer sig positiv till förslaget av de reviderade riktlinjerna.

Södermalms stadsdelsnämnd ser positivt på förslaget, bland annat då det lyfter arbetet med beredskap och kontinuitetsplanering för att säkerställa försörjningsberedskapen vid olika samhällsstörningar, informationssäkerhet och arbetet med att motverka välfärdsbrott i upphandling, vilket nämnden anser saknades i det tidigare inköpsprogrammet.

Stockholms Stadshus AB ser i huvudsak positivt på förslaget vars högre ambitioner ställer nya krav på kommunkoncernen varför det är av vikt att staden arbetar tillsammans för att säkerställa att rätt förutsättningar och stöd finns på plats för en framgångsrik implementering. Vidare välkomnar Stockholms Stadshus AB det föreslagna tydliggörandet av att proaktivt och strukturerat arbeta för att motverka ekonomisk brottslighet och oegentligheter inom upphandlade verksamheter.

Kommunstyrelsens råd för Agenda 2030 anser att förslaget innehåller flera viktiga initiativ för en hållbar och effektiv upphandling och anser att arbetsmiljökrav i kritiska sektorer, samt ytterligare utveckling av kontroll, uppföljning och innovation behövs för att säkerställa att programmets ambitioner realiseras i linje med Agenda 2030.

Stiftelsen SHIS Bostäder välkomnar de föreslagna förtydligandena och revideringen av stadens program som de anser kan möjliggöra ett mer proaktivt och strukturerat arbete för att motverka ekonomisk brottslighet och oegentligheter inom upphandlade verksamheter.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Stockholms stad köper entreprenader, varor och tjänster för runt 40 miljarder kronor om året, vilket är bland de största inköpsvolymerna i Sverige. Inköp och upphandling är för oss ett strategiskt verktyg för att driva samhällsutvecklingen i en hållbar riktning vilket är särskilt viktigt nu när vi de kommande åren står inför stora investeringar, med bostäder som ska byggas, infrastruktur rustas upp, den gröna omställningen stärkas och fler äldreboenden tillskapas. Merparten av stadens miljö- och klimatpåverkan sker genom de inköp vi gör, direkt genom att varorna påverkar miljön vid användning, eller indirekt genom att de påverkar vid produktion eller i avfallsledet. Därför är inköp ett betydelsefullt verktyg för att uppnå majoriteten av målen i miljöprogrammet.

Vår omvärld förändras och med anledning av detta har programmet förstärkts med nya avsnitt avseende säkerhet, riskmedvetenhet och försörjningsberedskap. Andra avsnitt har ytterligare lyfts fram jämfört med tidigare program, såsom arbetsrättsliga villkor och etisk handel.

I grunden bör upphandlad verksamhet omfattas av samma krav som vi ställer på verksamhet i egen regi. Alltifrån tydliga kvalitetskrav på verksamheterna, miljökrav,

goda arbetsvillkor, kontroller att skattemedel inte används felaktigt, till ansvar för att hjälpa människor långt från arbetsmarknaden till ett jobb är bara några exempel där staden i den egna verksamheten ställer krav som borde kunna ställas även på upphandlad verksamhet. Dessvärre begränsas staden av lagstiftning och i flera fall tvingas vi därför ställa lägre krav på upphandlad verksamhet än på den egna verksamheten.

Under lång tid har det funnits en närmast ideologisk övertro på att upphandling leder till bättre resultat och lägre kostnader. Det har både inneburit att alltför mycket av skattemedel använts till vinster och i värsta fall till att göda kriminalitet snarare än att stärka kvaliteten i välfärden.

Det har också inneburit en försämrad rådighet och beredskap som blev tydligt inte minst under pandemin. I en allt mer orolig omvärld är det därför en tydlig prioritering att stärka stadens förmåga att driva verksamhet i egen regi.

Med det sagt kommer det finnas många verksamheter där upphandling är det kloka och rationella valet. I de fallen ska staden ha ett program för inköp som så långt lagstiftningen medger säkerställer att stockholmarna får det de betalar för.

När vi ser att kriminella aktörer i allt större utsträckning utnyttjar välfärdssektorn för att tjäna pengar behöver staden agera kraftfullt. Välfärdsbrottslighet göder en svart arbetsmarknad och innebär sämre arbetsvillkor för den anställde. Under mandatperioden har vi prioriterat arbetet mot välfärdsbrottslighet och det gör vi även i revideringen av Stockholms stads program för inköp.

Vi kommer alltid ta kampen för en god arbetsmiljö och trygga arbetsvillkor.

Det är angeläget att stärka arbetet med att ställa och följa upp arbetsrättsliga kontraktsvillkor vid upphandling inom branscher som bedöms ha en stor risk för att arbetstagare inte erbjuds villkor gällande lön, semester och arbetstid i nivå med svenska kollektivavtal. Vi går nu ett steg längre och föreslår att staden alltid ska överväga att ställa sådana villkor, även i de fall där detta inte är uppenbart behovligt.

Stockholms stad ska vara en pålitlig, rättvis och attraktiv avtalspart som gör sunda affärer med leverantörer som deltar på lika och anständiga villkor. Stadens upphandlande enheter ska så långt som möjligt samverka för att ha mer enhetliga krav och villkor i sina avtal. Vidare ska större investeringsprojekt planeras gemensamt för att på så sätt bidra till att främja en god konkurrens. I detta arbete ingår att arbeta aktivt med uppföljning och kontroll.

Stadens interna remissinstanser har inkommit med många relevanta och viktiga synpunkter på förslaget till revidering. I huvudsak kommer dessa synpunkter beaktas i samband med att tillämpningsanvisningar tas fram. Dessa kompletterar programmet och syftar till att ge en praktisk vägledning med mer konkreta och detaljerade beskrivningar av stadens inköpsarbete.

Efter remitteringen har meningen, under rubriken *Samarbete*, ”Samarbetet ska syfta till att dela kunskap och erfarenheter” kompletterats med ”och även till att utnyttja den kompetens och det expertstöd som finns inom staden, exempelvis kopplat till hållbarhetskrav.” Detta för att tydliggöra klimat- och hållbarhetsperspektivet i inköpsarbetet. Utöver tillämpningsanvisningar kommer ytterligare stödmaterial för det praktiska inköpsarbetet att uppdateras och utvecklas.

Bilaga

Bilaga - Stockholms stads program för inköp, dnr KS 2024/553-27.1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation av borgarråden Christofer Fjellner, Dennis Wedin och Andrea Hedin (alla M) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att delvis godkänna förslaget till beslut
2. Att därutöver anföra

Stockholms stads program för inköp innehåller viktiga skrivningar för att säkerställa sund konkurrens, seriösa leverantörer och ett systematiskt arbete mot välfärdsbrott. I en tid där välfärdsbrottsligheten blir alltmer organiserad, digitaliserad och gränsöverskridande, behöver stadens verktyg för att bekämpa denna typ av brott utvecklas och förstärkas. Misslyckas staden med att ta sin del av ansvaret för att stävja välfärdsbrottsligheten undergräver det förtroendet för samhällskontraktet i Sverige och bidrar till organiserad brottslighet med medborgarnas egna skattemedel.

För att upptäcka, utreda och förebygga välfärdsbrott krävs ökad samverkan med nationella myndigheter såsom Skatteverket, Försäkringskassan, Arbetsmiljöverket och Polismyndigheten. Här gör regeringen ett viktigt arbete för att underlätta informationsdelning mellan myndigheter. Det bör framgå av programmet att stadens nämnder och bolag, där så är möjligt, aktivt ska delta i underrättelsesamarbeten, informationsutbyte och myndighetsgemensamma kontroller.

Det bör även framgå i programmet att konstaterade välfärdsbrott ska leda till sanktioner, såsom hävning av avtal, uteslutning från framtida upphandlingar, samt i förekommande fall krav på återbetalning av utbetalade medel. Nämnder och bolag ska ha skyldighet att rapportera allvarliga oegentligheter vidare till rättsvårdande myndigheter. För att detta ska kunna göras rättssäkert bör staden ta fram en sanktionsmodell med tydliga kriterier.

Reservation av borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. att delvis bifalla föredragande borgarråds förslag till beslut
2. att programmet justeras i enlighet med som anføres nedan, samt
3. att därutöver anföra följande:

Liberalerna välkomnar revideringen av Stockholms stads program för inköp. Det är ett viktigt steg för att stärka stadens arbete med att säkerställa att skattemedel används på ett ansvarsfullt och effektivt sätt – inte minst genom att minska risken för välfärdsbrottslighet.

Vi har vid upprepade tillfällen lyft behovet av tydligare krav, förbättrade kontrollmekanismer och stärkta uppföljningsrutiner i stadens upphandlingar. Det är positivt att programmet nu tydligare adresserar dessa frågor, men flera utmaningar kvarstår. Bland annat ser vi fortsatt brister i möjligheten att följa upp avtal löpande under avtalsperioden, där oseriösa aktörer kan kringgå villkor genom exempelvis personalbyten eller bristfällig dokumentation.

Det är ett växande problem att personal kan bytas ut direkt efter att ett tilldelningsbeslut har fattats, utan att detta anmäls eller kontrolleras på ett tillräckligt sätt. Sådana förändringar undergräver tilltron till upphandlingsprocessen och öppnar för fusk, särskilt i verksamheter där det saknas resurser för systematisk uppföljning. Här behöver staden tydligt kravställa att personal som anges i upphandlingsskedet också är de som faktiskt genomför uppdraget, samt att eventuella byten granskas och godkänns.

Vi anser också att det bör införas tydliga språkrav vid kontroll av kompetensintyg och CV:n. Det ska vara ett grundkrav att dokumentation är avfattad på svenska eller engelska. I dag förekommer det att intyg lämnas på språk som förvaltningen inte har möjlighet att tolka eller verifiera, vilket försvårar kontrollen och i praktiken kan möjliggöra fusk.

När oegentligheter upptäcks måste det dessutom vara lättare för staden att utdöma viten. Regelverket bör utformas så att det är enkelt att agera vid avtalsbrott – även vid mindre eller återkommande brister – och så att ansvaret för efterlevnad vilar tydligt på leverantören. Det ska kosta att fuska, inte vara en kalkylerad risk.

Vi vill särskilt lyfta behovet av att bygga upp beställarkompetens inom hela stadens organisation. Det handlar inte bara om juridik och avtalsteknik, utan också om kapacitet att följa upp och driva på leverantörer under avtalets gång. I dag finns det stora variationer mellan nämnder och stadsdelar när det gäller förmågan att hantera komplexa upphandlingar och säkra att avtalade villkor efterlevs i praktiken.

Ett konkret exempel är uppföljningen inom parkskötseln, där det framkommit att personal byts ut utan att detta rapporteras, och där stadsdelsförvaltningarna har haft

begränsade möjligheter att säkerställa att alla arbetstagare har korrekt lön, semesterersättning och arbetsvillkor. Detta visar tydligt på behovet av både skarpare kravställning och förbättrade resurser för uppföljning.

Mot den bakgrunden har vi föreslagit att staden inför särskilda avtalscontrollers med uppdrag att följa upp avtal systematiskt, identifiera risker och kontrollera att leverantörer faktiskt levererar enligt överenskommelse. En sådan funktion skulle bidra till att förebygga välfärdsbrott, stärka rättssäkerheten och säkerställa att kvaliteten i stadens verksamheter är hög – oavsett vem som är utförare.

Vi vill också understryka vikten av fungerande informationsflöden mellan Stockholms stad och statliga myndigheter, som exempelvis Skatteverket. Brister i informationsdelning gör det svårt att identifiera oseriösa aktörer i tid. Här har staden ett ansvar att vara pådrivande, inte minst genom att utveckla rutiner och strukturer som faktiskt fungerar i vardagen.

För att effektivt motverka välfärdsbrottslighet krävs även skärpta rutiner kring jäv och risk för otillbörliga relationer. Beslut inom stadens inköpsverksamhet måste alltid fattas på objektiva grunder. Vi anser att det behövs tydligare riktlinjer och obligatorisk kontroll i särskilt utsatta delar av organisationen, för att säkerställa transparens och minska risken för korruption.

Avslutningsvis vill vi betona att Stockholms stad, som landets största kommun, har ett särskilt ansvar att driva dessa frågor framåt. Det gäller både i samverkan med andra kommuner och i dialog med statliga myndigheter. Informationsdelning mellan staden och exempelvis Skatteverket måste fungera bättre än i dag. Men det kräver också att Stockholm visar ledarskap i att utveckla arbetssätt, samarbetsformer och kontrollsystem som fungerar i praktiken.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 4 juni 2025

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Reservation av Christofer Fjellner, Johan Paccamonti och Sophia Granswed Baat (alla M) som är likalydande med Moderaternas reservation i borgarrådsberedningen.

Reservation av Jan Jönsson (L) som är likalydande med Liberalernas reservation i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande av Jonas Naddebo (C) enligt följande.

Stockholms stads reviderade program för inköp betonar vikten av att motverka välfärdsbrott genom att säkerställa att endast seriösa leverantörer anlitas och att

samarbeta mellan stadens nämnder och bolag för att följa upp avtal och minimera riskerna för arbetslivskriminalitet och oseriösa verksamheter. Detta är ett bra steg, men mer krävs.

Ett samordnat arbete mot brottslighet behöver utvecklas för att hantera aktörer som systematiskt utnyttjar upphandlingar. Genom att intensifiera samarbetet mellan myndigheter kan vi säkerställa att offentliga resurser inte hamnar i fel händer.

I vår motion om att ta Otto till Stockholm föreslår vi att Stockholm inspireras av Botkyrkas OTTO-team, där myndigheter samarbetar för att stoppa oseriösa aktörer. Genom att förbättra samarbetet mellan förvaltningar, socialtjänst, polis och räddningstjänst kan vi både stoppa brottslig verksamhet och ge stöd till de som drabbas av människohandel och arbetskraftsexploatering.

För att effektivt bekämpa organiserad brottslighet måste vi stoppa de ekonomiska flödena till kriminella nätverk. Genom att arbeta proaktivt i upphandlings- och inköpsprocessen kan vi minska risken att skattepengar hamnar i fel händer. Vi ser också att uppföljningen av leverantörer behöver skärpas. Offentliga medel ska användas för att bygga ett tryggare samhälle, inte för att finansiera brottslig verksamhet.

Slutligen måste Stockholms stad börja jobba mer strategiskt med inköp för att stärka vår livsmedelsberedskap. Genom att våga ställa krav som gynnar svensk produktion kan Stockholm leda vägen för att öka svensk självförsörjningsgrad.

Ersätтарыttrande av Nike Örbrink (KD) enligt följande.

Stadens inköp och upphandlingar ska utformas ändamålsenligt utifrån respektive förvaltnings behov för att utföra kommunala kärnuppdrag. Varje skattekrona ska ge så stor nytta som möjligt. Samtidigt kan inköp användas som verktyg i omställningen till en mer hållbar stad i den mån upphandlade entreprenörer kan erhålla ekonomiskt försvarbara alternativ på en välfungerande, konkurrenssatt marknad.

Kristdemokraterna välkomnar att styret inkluderar beredskapsfrågor som del av det reviderade programmet för inköp. Vi är däremot fortsatt mycket kritiska till att inköp och upphandlingar systematiskt – och i allt större grad – utformas med målsättningen att vara drivande i omställningen av marknaden med detaljkrav på produkter som inte finns på en fungerande marknad. Målet måste åter bli att tillgodose stockholmarna kvalitet för sina skattekronor. Likaså anser vi att sysselsättningskrav vid upphandling istället ska utformas som frivilliga önskemål eftersom det knappast kan anses vara ett kommunalt kärnuppdrag att diktera entreprenörers rekryteringsprocesser eller anställningsavtal. Det är inte bara kostnadsdrivande utan snedvrider även konkurrensen vilket de återkommande problemen med allt för få anbud är facit på.

Ärendet

Stockholms stads program för inköp (härefter programmet) är ett styrdokument som anger inriktningen för inköpsarbetet i samtliga nämnder och bolagsstyrelser inom kommunkoncernen (härefter staden). Programmet ska tillsammans med övriga styrdokument och målen i Agenda 2030 vara vägledande i att driva samhällsutvecklingen i en kvalitativ och hållbar riktning med inköp som verktyg.

Programmet bygger i flera delar på innehållet i *Stockholms stads program för inköp 2020-2023*. Dispositionen i programmet har dock ändrats jämfört med tidigare program, i första hand för att förtydliga organisation och ansvar gällande stadens inköpsarbete. Stadens inköpsmål har också fått utgöra grunden för dispositionen av programmets olika sakområden.

De tre inköpsmålen är följande:

- rätt kvalitet
- sunda affärer
- kostnadseffektivitet.

De viktigaste ändringarna som har gjorts i programmet jämfört med *Stockholms stads program för inköp 2020-2023* är följande:

- Inköpsmålen, istället för kommunfullmäktiges inriktningsmål, utgör i huvudsak grunden för dispositionen av programmets sakområden.
- Två av inköpsmålen benämningar har justerats (se vidare nedan under avsnitt "Inköpsmålen").
- Dispositionen har ändrats för att tydliggöra organisation och ansvar för inköp inom kommunkoncernen.
- Nya avsnitt har lagts till eller förstärkts inom områdena välfärdsbrott, miljö och klimat, säkerhet, beredskap, riskanalys samt kontroll och uppföljning.
- Behovet av samordning och samarbete inom staden har förtydligats.
- Behov av planering, samordning och kostnadseffektivitet inom stadens investeringsverksamhet har lyfts fram.
- Avsnitt rörande allmänhetens insyn har tagits bort, då detta nu är inkluderat i *Program med mål och riktlinjer för utförare av kommunala angelägenheter* (tidigare *Stockholms stads program för verksamhet som utförs av privata utförare*).
- Särskild skrivning gällande kommunstyrelsens respektive Stockholms Stadshus AB:s ansvar har tagits bort.
- Specifik giltighetstid för programmet har tagits bort.

Genomgående för förslaget till reviderat program är att fortsatt betona inköpsarbetets strategiska betydelse, vikten av en stärkt och aktiv avtalsförvaltning med uppföljning och kontroll samt ett stadsövergripande samarbete för ett effektivt inköpsarbete. Utöver detta betonas ansvaret för varje nämnd och bolagsstyrelse att säkerställa att det finns tillräckliga resurser och kompetens inom den egna organisationen för att bedriva ett effektivt inköpsarbete för att uppnå stadens mål.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 19 februari 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Utgångspunkter för förslaget till reviderat program

Stadsledningskontorets utgångspunkt för förslaget till reviderat program har dels varit att förtydliga nämnders och bolagsstyrelser ansvar gällande inköpsarbetet, dels anpassa programmets texter och avsnitt till den utveckling som skett inom området. Stadsledningskontoret bedömer att förslaget till program är i linje med kommunfullmäktiges inriktningsmål. Utifrån bland annat olika händelser i omvärlden, såsom klimatförändringar, ett förändrat säkerhetsläge och behov av resurseffektivitet, har programmet förstärkts med nya avsnitt. Andra avsnitt har också ytterligare lyfts fram jämfört med tidigare program, såsom arbetsrättsliga villkor och etisk handel.

Utöver angelägna sakområden har stadsledningskontoret också sett ett behov av att förtydliga nämnders och bolagsstyrelser ansvar för att organisera och styra inköpsarbetet på ett ändamålsenligt sätt inom respektive organisation. Det kan krävas både omprioriteringar av resurser, samarbete över organisationsgränser samt kompetensutveckling för att uppfylla behovet av att ha en god försörjningsberedskap, att förhindra välfärdsbrott samt att kunna genomföra nödvändig uppföljning och kontroll av upphandlade leverantörer.

En annan utgångspunkt har varit att inköpsarbetet inom vissa områden har utvecklats till att bli en mer central och självklar del av den löpande verksamheten. Det har gjort att vissa skrivningar har minskat i relevans och dessa har därför tagits bort eller tonats ned jämfört med nuvarande program för inköp.

Ett sådant exempel är det gemensamma kategoriarbetet, där arbetssättet nu är etablerat inom staden. Beskrivningen av innebörden av det arbetet är därför borttagen och det kategoristyrda arbetssättet används i texten som ett vedertaget begrepp.

Ett annat exempel är stadens gemensamma inköpsprocess som nu är etablerad som en grund för det strategiska inköpsarbetet. Avsnittet om processens innebörd har därför kortats ned. En ändring har dock gjorts av begreppen i delprocesstegen inom nyckelprocessen Avrop. Syftet är att delprocessen ska ha mer generiska begrepp än tidigare och därmed bättre återspegla stegen i arbetet med att köpa från befintliga avtal.

Arbetsrättsliga kontraktsvillkor och välfärdsbrott

Stadsledningskontoret bedömer att det finns ett behov av att stärka arbetet med att ställa och följa upp arbetsrättsliga kontraktsvillkor vid upphandling inom branscher som bedöms ha en stor risk för att arbetstagare inte erbjuds villkor gällande lön, semester och arbetstid i nivå med svenska kollektivavtal. I förslaget till program anges att staden alltid ska överväga att ställa sådana villkor, även i de fall där detta inte är uppenbart behövligt.

Stadsledningskontoret anser att staden även ska utnyttja det utrymme som finns i lagstiftningen att ställa andra arbetsrättsliga kontraktsvillkor där det bedöms vara behövligt. Därför föreslår stadsledningskontoret att kommunstyrelsen ges i uppdrag att samordna ett kommunkoncernövergripande arbete med att ta fram och ange tillämpning för arbetsrättsliga kontraktsvillkor där sådana saknas på nationell nivå. Ett sådant arbete bör också samordnas med exempelvis Göteborgs och Malmö stad samt Upphandlingsmyndigheten.

Brister i arbetsrättsliga villkor kan hänga samman med generella risker för olika former av välfärdsbrott, i synnerhet inom kända riskbranscher. Stadsledningskontoret har därför förstärkt programmets avsnitt *Motverka välfärdsbrott* med att nämnder och bolag ska begränsa leverantörernas möjligheter att anlita underleverantörer när en sådan åtgärd bedöms minska riskerna kopplade till arbetslivskriminalitet, beredskap och arbetsmiljö. Exempel på riskbranscher är bygg och anläggning, lokalvård, grönyteskötsel och flyttjänster.

För att kunna förhindra arbetslivskriminalitet och andra former av välfärdsbrott behövs som tidigare nämnts en aktiv och tydlig uppföljning av avtal. Stadsledningskontoret har under en längre tid följt det arbete som föreningen Rättvist byggande bedriver, och som syftar till att upptäcka, motverka och förebygga arbetslivskriminalitet inom bygg- och anläggningsbranschen. Flera av stadens fastighetsbolag är sedan tidigare medlemmar i föreningen. Genom medlemskapet ges bland annat tillgång till stöd vid avtalsuppföljning och arbetsplatskontroller.

Då staden har många nämnder finns idag en otydlighet, både organisatoriskt och ekonomiskt, kring ett eventuellt medlemskap för just nämnder. Stadsledningskontoret föreslår därför att kommunstyrelsen ges i uppdrag att utreda både organisatoriska och ekonomiska förutsättningar för ett eventuellt medlemskap även för stadens nämnder.

Inköpsmålen

Som nämndes ovan har stadsledningskontoret valt att disponera programmets sakområden utifrån nu gällande inköpsmål. I det nuvarande *Stockholms stads program för inköp 2020-2023* är sakområdena disponerade utifrån kommunfullmäktiges tidigare inriktningsmål. För att renodla programmet till att behandla inköpsarbetets olika områden, bedömer stadsledningskontoret att den nu föreslagna dispositionen tydligare belyser vad som behöver genomföras inom inköpsområdet.

Två av de tre gällande inköpsmålen har justerats i sin formulering för att tydligare spegla syftet med respektive mål. De två som fått nya benämningar är följande:

- ”Rätt kvalitet utifrån verksamhetens behov” har ändrats till ”Rätt kvalitet”.
- ”Attraktiv avtalspart” har ändrats till ”Sunda affärer”.

Nedan följer en kort beskrivning av vad respektive mål omfattar.

Målet *Rätt kvalitet* omfattar samtliga kvalitativa delar i en leverans för att uppfylla verksamhetens behov. Det kan exempelvis gälla utförandet, kvalitetskrav på varan, tjänsten eller bygghandlovet, miljö- och klimathänsyn eller viss social hänsyn (exempelvis sysselsättningsfrämjande krav). De nya avsnitten om säkerhet, riskmedvetenhet och försörjningsberedskap är också kopplade till detta mål.

Målet *Sunda affärer* omfattar de delar i inköpsarbetet som är kopplade till att både staden och stadens leverantörer aktivt arbetar för en sund offentlig marknad där leverantörer tävlar på lika och anständiga villkor. Staden ska så långt som möjligt samverka för att ha enhetliga krav och villkor i upphandlingar för att uppnå igenkänning samt gemensamt planera större investeringsprojekt för att uppnå en god konkurrens. Här ingår bland annat avsnitt om arbetsrättsliga villkor och etisk handel, att motverka välfärdsbrott (exempelvis arbetslivskriminalitet) och att staden aktivt ska arbeta med uppföljning och kontroll.

Målet *Kostnadseffektivitet* syftar till att inköpsarbetet ska bidra till ett effektivt och ansvarsfullt utnyttjande av tillgängliga resurser. Här lyfts det kategoristyrda inköpsarbetet och samarbete mellan stadens nämnder och bolagsstyrelser fram och ska tillämpas inom kommunkoncernen för att uppnå stadens mål och bidra till ett effektivt användande av skattemedel. Avsnitt om innovation och affärsmässighet ingår också under detta inköpsmål för att belysa hur dessa förhållningssätt bidrar till kostnadseffektiva och hållbara lösningar.

Programmets relation till andra styrdokument

Som tidigare nämnts fokuserar förslaget till program på de områden som inköpsarbetet övergripande ska hantera för att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål.

I syfte att uppnå mål och intentioner med inköpsarbetet har kommunfullmäktige även beslutat i frågor inom olika specifika områden som berör inköp. Sådana är exempelvis Regler för ekonomisk förvaltning, Investeringsstrategi, fordonskrav, klausul om meddelarfrihet samt antidiskrimineringsklausul.

Ytterligare andra styrdokument innehåller beskrivningar av hur sakområden ska hanteras i samband med inköp. Stadsledningskontoret har valt att i programmet omnämna de som berör inköp, utan att närmare referera till innehållet i dessa, då det skulle bli en upprepning av det som anges i respektive styrdokument. Exempel på sådana styrdokument som innehåller tydliga krav och riktlinjer för hur inköpsarbetet ska bidra till att uppfylla stadens mål är vid var tid gällande miljöprogram, klimathandlingsplan, kemikalieplan och program med mål och riktlinjer för utförare av kommunala angelägenheter (tidigare program för verksamhet som utförs av privata utförare).

Anledningen till ovanstående är att så långt som möjligt undvika risken att stadens styrdokument innehåller motstridiga skrivningar, vilket kan riskeras om ett specifikt område beskrivs närmare i förslaget till program för inköp. Detta betyder att angelägna sakområden, som exempelvis miljö- och klimatarbetet, endast berörs översiktligt i programmet, trots att inköp är ett strategiskt verktyg för att uppnå stadens miljö- och klimatmål.

På stadens intranät finns gällande styrdokument, specifika beslutade klausuler, krav och villkor samt vägledningar och verktyg inom inköp samlade på sidan "Inköp och upphandling i Stockholms stad".

Roller och ansvar för genomförande av programmet

Varje nämnd och bolagsstyrelse är en egen upphandlande myndighet och har därmed ansvar för efterlevnaden av lagar, regler och styrdokument som berör hela inköpsprocessen. Stadsledningskontoret anser därför att nämnder och bolagsstyrelser även har ansvar för att utse de funktioner som bedöms nödvändiga för att genomföra inköpsarbetet i enlighet med programmet.

Stadsledningskontoret föreslår dock att det även fortsättningsvis ska vara obligatoriskt för samtliga nämnder och bolagsstyrelser att utse en funktion som inköpsansvarig. Den funktionens roll är att samordna och förankra inköpsarbetet i den egna organisationen samt att underlätta kontakter såväl internt inom stadens inköpsorganisation som med externa leverantörer och intressenter.

Stadsledningskontoret anser också att det ska vara obligatoriskt för nämnder och bolagsstyrelser att registrera sina avtal i stadens kommunkoncernövergripande system för avtalshantering (avtalskatalog). Orsaken är att nödvändig uppföljning av inköpsarbetet, både inom respektive nämnd/bolagsstyrelse och på kommunkoncernnivå, till stor del utgår från data som utgörs av registrerade avtal och leverantörer. För att effektivisera uppföljnings- och kontrollarbetet, samt även för att dela information om avvikelser och eventuella välfärdsbrott, är det nödvändigt att systematisera registreringen av avtal.

Tillämpningsanvisning till programmet

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen ges i uppdrag att ta fram tillämpningsanvisning till programmet, vilken ska komplettera programmet och ge mer konkreta och detaljerade beskrivningar och praktisk vägledning i de olika områden som programmet innehåller.

Tillämpningsanvisningen ska erbjuda stöd i hur och när programmet ska tillämpas. Det kan handla om exempelvis kvalitetskrav, kostnadseffektivitet, affärsmässighet eller att uppmärksamma det som anges i stadens övriga styrdokument såsom exempelvis miljöprogrammet och dess handlingsplaner. Den ska också ge vägledning till stadens olika expertfunktioner som ger stöd i inköpsarbetet.

Utöver tillämpningsanvisningen tillhandahåller stadsledningskontoret kompletterande stödmaterial för det praktiska inköpsarbetet. Det kan exempelvis handla om vägledningar till de olika stegen i inköpsprocessen, centrala mallar eller specifika vägledningar för olika områden. Ett sådant exempel är vägledningar för att hantera sanktionerna mot Ryssland.

Stadsledningskontoret ser ett behov av att utveckla stödet gällande social hänsyn i upphandlingar jämfört med nuvarande stöd och föreslår därför att tillämpningsanvisningen kompletteras med sådant stöd. I detta ingår vägledning kring bland annat arbetsrättsliga och etiska krav och villkor i upphandlingar.

Stadsledningskontoret kommer att behöva samarbeta med berörda nämnder, såsom exempelvis miljö- och hälsoskydds- respektive arbetsmarknadsnämnden, för att införliva andra styrdokuments mål i det praktiska inköpsarbetet.

Tillämpningsanvisningen kan uppdateras löpande utifrån förändringar i andra styrdokument, rättspraxis eller liknande.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att godkänna Stockholms stads program för inköp enligt bilaga 1 till detta tjänsteutlåtande.

Remissammanställning

Ärendet har initierats av stadsledningskontoret och remitterats till arbetsmarknadsnämnden, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, förskolenämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, kyrkogårdsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldre- och äldreomsorgsnämnden, överförmyndarnämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Stockholms Stadshus AB och Kommunstyrelsens råd för Agenda 2030.

Dessutom har Stiftelsen SHIS Bostäder inkommit med svar.

Innehållsförteckning

Arbetsmarknadsnämnden	16
Exploateringsnämnden.....	17
Fastighetsnämnden.....	18
Förskolenämnden.....	20
Idrottsnämnden	20
Kulturnämnden	21
Kyrkogårdsnämnden	21
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	22
Servicenämnden	25

Socialnämnden.....	28
Stadsbyggnadsnämnden.....	29
Trafiknämnden	29
Utbildningsnämnden.....	30
Äldrenämnden	31
Överförmyndarnämnden	31
Farsta stadsdelsnämnd	33
Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd.....	34
Södermalms stadsdelsnämnd	34
Stockholms Stadshus AB	36
Kommunstyrelsens råd för Agenda 2030	45
Stiftelsen SHIS Bostäder	47
Reservationer m.m.	49

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 22 april 2025 följande.

Arbetsmarknadsnämnden beslutade att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.

Arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 11 april 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Arbetsmarknadsförvaltningen vill inledningsvis välkomna de förändringar som genomförs i förslaget till revidering av program för inköp. Att utgångspunkten är inköpsmålen, istället för kommunfullmäktiges inriktningsmål, leder till en förbättring och skapar större klarhet.

Arbetsmarknadsförvaltningen vill påtala att staden borde överväga att genomföra incitamentsdrivna upphandlingar som syftar till att skapa en win-win-situation där både beställaren och leverantören gynnas av att uppnå bättre leveranser och i slutändan bättre resultat. Förvaltningen anser att till exempel belöningsmekanismer, som bonusar eller delad kostnadsbesparing bör övervägas att införas för att stimulera innovation, effektivitet och hög kvalitet.

I förslaget till program framhålls på flera ställen vikten av att verksamheterna i staden samverkar och samordnar inköp. Till exempel framförs i avsnittet ”Sunda affärer” att staden ska samordna krav och villkor för att få en stark och entydig röst gentemot marknaden och att där det bedöms nödvändigt ska samarbete gällande uppföljningen ske mellan stadens nämnder och bolag för att uppnå störst effekt.

Arbetsmarknadsförvaltningen vill här framhålla att ambitionen förvisso är god och delar uppfattningen att sådan samverkan måste utvecklas, men det framgår inte hur sådan samverkan och samordning ska ske i de olika delar som bidrar till exempelvis sunda affärer. Vad gäller frågan om hur bolag och förvaltningar ska samverka saknas en tydlig process. En möjlighet är att fortsätta utvecklandet av kategoristyrning. Förvaltningen anser att detta bör tydliggöras i programmet.

Arbetsmarknadsförvaltningen noterar att förslaget till program främst inriktar sig på att förebygga risker (såsom vikten av transparens, effektivitet och ekonomisk stabilitet hos leverantörer) och på uppföljning och kontroll. Dessa aspekter är centrala i inköpsarbetet, men eftersom staden redan idag kan ha avtal med oseriösa aktörer är en viktig aspekt att det finns tydliga åtgärder för hur medarbetare ska agera vid misstanke om eller upptäckt av välfärdsbrott. Förvaltningen anser här att en detaljerad rapporteringsväg, en plan för en tydligare eskaleringsprocess, och en definierad process för samarbete med andra myndigheter borde tas fram för att säkerställa att eventuella brott kan utredas och att lämpliga åtgärder vidtas.

Arbetsmarknadsförvaltningen noterar också att under avsnittet ”Inledning” anges att ”väl utvecklad beställarkompetens, gemensam kravprofil i upphandlingar samt uppföljning och kontroll är avgörande framgångsfaktorer för ett effektivt inköpsarbete”, men att avseende kontroll och uppföljning så finns det bara ett kortare stycke under avsnittet om ”Sunda affärer”. Förvaltningen anser att kontroll och uppföljning är en så central och viktig del i inköpsarbetet att detta borde lyftas upp som ett eget avsnitt eftersom det berör samtliga områden som rätt kvalitet, sunda affärer och kostnadseffektivitet. I alla dessa områden behövs kontroll och uppföljning.

Arbetsmarknadsförvaltningen vill slutligen också framhålla att under avsnittet ”Informationssäkerhet” borde belysas att informationsklassningsprocessen och de åtgärder som kommer av den ofta är ett tidskrävande moment som behöver beaktas tidigt i processen.

Förvaltningen har inga övriga synpunkter på förslaget.

Arbetsmarknadsnämnden föreslås hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 24 april 2025 följande.

1. Exploateringsnämnden beslutar att godkänna kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation av André Nilsson (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Linn Bessner (C), se Reservationer m.m.

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande daterat den 24 mars 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förändringarna i det nya programmet är mer en förstärkning av redan inslagen väg i det befintliga inköpsprogrammet än en komplett revidering. Exploateringskontoret anser att förändringarna är bra och är positivt till revideringen, även om några justeringar och förtydliganden bör göras.

I avsnittet *Miljö och klimat* framgår att det inför upphandling ska genomföras riskanalys utifrån miljö, klimat och hälsa. Exploateringskontoret anser att upphandlingsansvariges roll i detta analysarbete behöver förtydligas. Kontoret menar att riskanalys utifrån miljö, klimat och hälsa inte är en inköpsfråga utan en fråga för verksamheten och bör adresseras den vägen. Inköp/upphandling stöttar men har inte kompetens för att hantera detta.

Enligt avsnittet *Sund konkurrens* ska stadens kategoristrategier, vägledningar, centrala mallar och annat stödmaterial användas. Exploateringskontoret kan konstatera att de dokument som hänvisas till inte är heltäckande och inte av sådan kvalitet att de kan tillämpas generellt för stadens alla verksamheter. För byggande bolag och förvaltningar skulle det innebära avsevärda risker att tillämpa dokumentpaketet i sin helhet. Kontoret föreslår istället en formulering där dokumenten ska vara vägledande.

I avsnittet *Resursanvändning* anges att beslutsunderlag inför ett eventuellt inköp ska inkludera konsekvenser för stadens ekonomi, på kort och lång sikt samt att större inköp i vissa fall kan kräva ett beslut i kommunfullmäktige, exempelvis inför upphandling vid genomförande av stora investeringar. Exploateringskontoret håller med om att de konsekvenser och avvägningar i beslutsunderlag som avses här är viktiga, men tycker att de snarare bör förtydligas i vägledningar och mallar för nämnd- och kommunfullmäktigebeslut.

Enligt avsnittet *Innovation* ska ”staden använda sig av olika former av innovationsupphandling när förutsättningar finns”. Exploateringskontoret anser att innovationsupphandling är ett specifikt upphandlingsförfarande som knappast kan komma ifråga i stadens upphandlingar. Denna mening bör därför tas bort i sin helhet. Skrivningarna i övrigt täcker ambitionerna tydligt ändå.

Fastighetsnämnden

Fastighetsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 22 april 2025 följande.

1. Fastighetsnämnden godkänner och överlämnar fastighetskontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Fastighetsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation av Hansi Karppinen (L), se Reservationer m.m.

Ersätтарыttrande av Lovisa Hedin (KD), se Reservationer m.m.

Fastighetskontorets tjänsteutlåtande daterat den 31 mars 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Kontoret ser positivt på revideringen av programmet och bedömer att förändringar är motiverade och aktuella ur inköpsstrategiskt hänseende. Därtill önskar kontoret framföra nedan synpunkter:

Förslag Samarbete (s. 4): För att staden ska ha en helhetssyn i inköpsprocessen och ta del av varandras kunskaper och erfarenheter föreslår programmet *ett bättre stadsövergripande samarbete*.

Synpunkt: Kontoret instämmer i att staden ur ett koncernperspektiv bör ha ett gemensamt inköpsarbetssätt i syfte att kompetensutveckla och kvalitetssäkra stadens upphandlingar, där ett samarbete mellan stadens förvaltningar och bolag leder till ett ökat nyttjande av stadens samlade inköpskompetens och bättre avtalsuppföljning. Däremot vill kontoret uppmärksamma att konsekvensen av allt för stora upphandlingar inte alltid leder till att verksamheternas långsiktiga behov och förutsättningar tillgodoses. Istället kan allt för stora avtal leda till osund konkurrens genom att begränsa den aktuella marknaden och det konkurrenskraftiga näringslivet.

Förslag Beredskap och informationssäkerhet (s. 7): Nämnder och bolag ska säkerställa att staden har bra förutsättningar för att fortsätta bedriva verksamhet även i händelse av olika samhällsstörningar. Som ett förslag framförs att det krävs *väl avvägda avtalsvillkor för att ge förutsättningar för arbetet med försörjningsberedskapen*, men även att staden *i samband med inköp behöver säkerställa rätt nivå av informationssäkerhet genom att vidta lämpliga åtgärder i form av kravställning och uppföljning*.

Synpunkt: Kontoret instämmer i att det krävas ett långsiktigt arbete med inköpsfrågor samt väl avvägda avtalsvillkor och uppföljning kopplade till verksamhet som är av betydelse för att upprätthålla viktiga samhällsfunktioner. Som ett led i det arbetet föreslår därför kontoret att stadsledningskontoret bör komma med riktlinjer om hur detta ska hanteras samt ta fram förslag på avtalsvillkor som kan användas.

Förslag Resursanvändning (s. 12): För att säkerställa att skattemedel används på ett ansvarsfullt sätt och att inköp baseras på en helhetssyn med kostnadsmedvetenhet och resurseffektivitet föreslås att alternativa lösningar för att uppfylla verksamhetens behov ska beskrivas i ett beslutsunderlag inför eventuella inköp, samt att beslutsunderlag ska inkludera *konsekvenser för stadens ekonomi, på kort och lång sikt*.

Synpunkt: För att kontoret ska kunna ta ställning till förslaget så föreslår kontoret att kommunstyrelsen förtydligar innebörden av *konsekvens för stadens ekonomi*. Hur är det tänkt att analysen ska beskrivas och ska analysen genomföras i samtliga upphandlingar?

Förskolenämnden

Förskolenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 22 april 2025 följande.

Förskolenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Åsa Nilsson Söderström (L) och Sophia Granswed Baat m.fl. (alla M), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Ismail Ali (C), se Reservationer m.m.

Förskoleförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 7 april 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Revideringar av programmet för inköp har gjorts med fokus på arbetet med välfärdsbrott, miljö och klimat, säkerhet, beredskap, riskanalys samt kontroll och uppföljning. Det innebär att programmet inkluderar många områden och aspekter som kräver att förskolenämnden har kompetenser, resurser, strategier, rutiner och en inköpsorganisation som beaktar dessa områden och aspekter. Varje nämnd och bolag är en egen upphandlande myndighet och har därmed ansvar för efterlevnaden av lagar, regler och styrdokument som berör hela inköpsprocessen.

Förskolenämnden är i en utvecklingsfas med att skapa ytterligare struktur avseende den förvaltningsinterna inköps- och upphandlingsverksamheten. För förskolenämnden utgör revideringen av Stockholms stads program för inköp ett viktigt styrdokument i strukturarbetet. Kommunstyrelsen kompletterande anvisningar och samordningsuppdrag kopplat till arbetsrättsliga kontraktsvillkor bedöms också utgöra bra stödmaterial för förskolenämnden i sin inköps- och upphandlingsutövning.

Samordning och samarbete tas upp som viktiga framgångsfaktorer i den föreslagna revideringen av programmet för inköp. Dessa faktorer är viktiga i förskolenämndens strategiska arbete i utveckling av inköps- och upphandlingsverksamheten. Stadens samarbetsyta för Inköp och upphandling är exempel på samordning som utgör ett viktigt stöd inom området. Att staden har stadsövergripande system för avtalshantering är också en förutsättning för samordning och förskolenämnden ser positivt på att avtal ska registreras. Detta bedöms förstärka en effektiv avtalshantering inom staden.

Förskoleförvaltningen föreslår att förskolenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Idrottsnämnden

Idrottsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 22 april 2025 följande.

1. Idrottsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.
2. Idrottsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Idrottsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 19 mars 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på förslaget till reviderat program för inköp och förslaget stämmer överens med förvaltningens synpunkter. Förvaltningen är positiv till att avsnitten kring arbetsrättsliga villkor och etisk handel förstärks för att uppnå mer hållbara inköp i staden. Det är bra att helhetsperspektivet betonas och att det ska prägla hela inköpsprocessen från behov till betalning. Detta är avgörande för ett effektivt inköpsarbete. En tydliggjord inköpsprocess är ett viktigt verktyg för att förvaltningen ska kunna uppnå kommunfullmäktiges inriktningsmål.

Det är bra att programmet betonar kontinuerlig intern och extern samverkan, det uppmuntrar till ännu mer samverkan mellan förvaltningar.

Förvaltningen anser vidare att det är bra med de tre inköpsmålen och att de förtydligas samt att giltighetstiden på programmet har tagits bort.

I övrigt ser förvaltningen inga större förändringar mot tidigare program.

Kulturnämnden

Kulturnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 22 april 2025 följande.

1. Kulturnämnden överlämnar förvaltningarnas tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Ärendet justeras omedelbart.

Reservation av Isabel Smedberg-Palmqvist (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Jonas Naddebo (C), se Reservationer m.m.

Ersätтарыttrande av Destiny Zandi Lindgren (KD), se Reservationer m.m.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 11 april 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Kulturförvaltningen och Stadsarkivet ser positivt på att riktlinjerna revideras, och att särskilt fokus riktas mot att motverka ekonomisk brottslighet och oegentligheter bland stadens leverantörer. Det är också positivt att det nya programmet har ett utökat fokus på miljö och klimat samt ökad och bättre säkerhet. Förvaltningarna tillstyrker förslaget.

Kyrkogårdsnämnden

Kyrkogårdsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 april 2025 följande.

1. Kyrkogårdsnämnden beslutar att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till Kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet förklaras omedelbart justerat.

Särskilt uttalande av Ewa-Marie Ås (KD), se Reservationer m.m.

Kyrkogårdsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 17 mars 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Kyrkogårdsförvaltningen ställer sig positiva till revideringen av programmet.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 22 april 2025 följande.

1. Miljö- och hälsoskyddsnämnden godkänner miljöförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation av Elin Hjelmestam (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Ashna Ibrahim (C), se Reservationer m.m.

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 27 mars 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Det nya programmet för inköp är tydligt och relevant. Förvaltningens bedömning är att förslaget är en förbättring av det nu gällande programmet.

I det följande lämnas ett antal specifika synpunkter rörande vissa avsnitt där förvaltningen anser att det kan finnas skäl att överväga ett förtydligande i något avseende. Rubrikerna anger vilket avsnitt i det remitterade förslaget som de aktuella synpunkterna avser.

Inledning

I andra stycket andra meningen anges att *”Inköp är ett betydelsefullt verktyg för att uppnå majoriteten av målen i miljöprogrammet”*.

Förvaltningens kommentar: Eftersom denna mening ofta återkommer i inköpssammanhang bör den även förklaras mer ingående. Förslagsvis genom att lägga till *”Merparten av vår miljö- och klimatpåverkan sker genom de inköp vi gör, direkt genom att varorna påverkar miljön vid användning, eller indirekt genom att de påverkar vid produktion eller i avfallsledet. Därför är inköp ett betydelsefullt verktyg...”*.

I andra stycket tredje meningen anges att *”Genom att inköpsarbetet utgår från miljöprogrammet med dess handlingsplaner, samt övriga beslutade styrdokument, bidrar inköp till en kvalitativ, sund, rättvis och hållbar samhällsutveckling.*

Inköpsmålen är följande:

- *rätt kvalitet*
- *sunda affärer*
- *kostnadseffektivitet*

Förvaltningens kommentar: Förvaltningen anser att stycket behöver förtydligas. En tydlig koppling saknas mellan de tre angivna inköpsmålen och meningen innan/ovan om vad inköp bidrar till. Exempelvis är det otydligt vilket inköpsmål *rättvis och hållbar samhällsutveckling* är kopplat till. Förklaring/bakgrund till inköpsmålet *”kostnadseffektivitet”* bör även kortfattat framgå i avsnittet Inledningen för bättre förståelse.

Organisation och ansvar

I avsnittet framgår i punktform nämnders och bolagens ansvar gällande arbetet med inköp för att uppnå en ändamålsmässig och effektiv inköpsverksamhet utifrån kommunfullmäktiges mål.

Punkten *”bidra aktivt i stadens gemensamma kategoristyrningsarbete”*.

Förvaltningens kommentar: Förvaltningen välkomnar att det så tydligt uttrycks att nämnder och bolag ska bidra aktivt i stadens gemensamma kategoristyrningsarbete. I den utredning av materialflöden som genomfördes under 2024 var en av de föreslagna åtgärderna för att öka cirkulariteten och resurseffektiviteten att fortsätta implementera kategoristyrning för fler inköpsområden i staden. Bygg- och anläggningsområdet är särskilt angeläget, då det rör sig om mycket stora materialströmmar. Ett aktivt deltagande ifrån alla nämnder och bolag i kategoriarbetet är en nyckel för ökad cirkularitet och resurseffektivitet.

Samarbete

I första stycket anges att *”För att nå stadens inköpsmål är det av största vikt att ett kontinuerligt internt och externt samarbete sker som säkerställer att staden har en helhetssyn i inköpsprocessen Samarbetet ska syfta till att dela kunskap och erfarenheter. Möjligheter till dialog och samverkan med leverantörsmarknaden och andra organisationer ska tas tillvara.”*

Förvaltningens kommentar: Förvaltningen instämmer i att det interna och externa samarbetet är av största vikt för att nå stadens inköpsmål. En viktig aspekt som förvaltningen skulle vilja att lyfts fram ännu mer i detta stycke är det interna stödet som finns inom staden, att man ska utnyttja den kompetens och expertstöd som finns kopplat till exempelvis hållbarhetskrav.

I tredje stycket anges att *”För att dra nytta av stadens stora inköpsvolym, eller vid likartade behov, ska möjligheten till samordning tas tillvara när så är ändamålsenligt. Ett tillvägagångssätt är gemensamma upphandlingar. Nämnder och bolag ansvarar för att ta sådana initiativ. Servicenämnden har ett särskilt ansvar för att bidra till samordningen inom staden.”*

Förvaltningens kommentar: Förvaltningen är positiv till gemensamma upphandlingar; med bättre samordning och fler gemensamma avtal uppfattas staden som mer affärsmässig och minskar risken att förvaltningar och bolag ställer olika krav i sina upphandlingar av likartade avtal. Uppföljningen av att leverantörerna lever upp till

ställda krav som idag ofta är eftersatt på grund av resursbrist kan då också effektiviseras och bli mindre arbetskrävande.

Förvaltningen ser en risk när nämnder och bolag ska ansvara för initiativ till gemensamma upphandlingar. Förvaltningen vill lyfta fram att det kan vara svårt för varje enskild förvaltning eller bolag att ha kunskap om andra förvaltnings och bolags likartade behov av främst tjänster när dessa behov inte identifierats i en av stadens kategorier för inköp. Exempelvis har förvaltningen återkommande behov av inventeringar, såsom naturvärdesinventeringar på land och vatten som även förekommer inom andra förvaltningar.

Den upphandlande nämnden ska säkerställa att verksamheternas långsiktiga behov och förutsättningar tillgodoses genom ett löpande samarbete med berörda nämnder och bolag.

Miljö och klimat

I andra stycket andra meningen anges att *"I behovsanalysen ska överväganden göras för att bedöma om verksamhetens behov kan tillgodoses på annat sätt än genom inköp eller genom att minimera nyanskaffning och söka cirkulära lösningar."*

I programmet beskrivs det förberedande arbetet som omfattar behovs-, risk- och marknadsanalys samt strategisk planering inför det efterföljande upphandlingsskedet. I behovsanalysen ska överväganden göras för att bedöma om verksamhetens behov kan tillgodoses på annat sätt än genom inköp eller genom att minimera nyanskaffning och söka cirkulära lösningar. Det står också att riskanalys utifrån miljö, klimat och hälsa ska genomföras och att alternativa lösningar för att uppfylla verksamhetens behov ska beskrivas.

Förvaltningens kommentar: Förvaltningen ser det förberedande arbetet som en mycket viktig fas i upphandlingsarbetet, och vill poängtera vikten av att behovsanalysen ges stort utrymme och görs i mycket god tid samt att de upphandlande enheterna redan här tar hjälp av de stödfunktioner som finns. Det är i behovsanalysen den verksamhetsutveckling kan ske som bidrar till att staden kan effektivisera och göra den omställning som krävs för att nå stadens inköpsmål. Utan en ordentlig behovsanalys riskerar verksamheten att fortsätta som förut och enbart förnya tidigare avtal.

Kontroll och uppföljning

Här lyfts aktiv avtalsförvaltning som en viktig del i stadens inköpsprocess för att säkerställa att staden får det som är avtalat och därmed använder skattemedlen på ett ansvarsfullt sätt.

Förvaltningens kommentar: Förvaltningen instämmer i att en aktiv avtalsförvaltning är av central betydelse, staden måste följa upp att dess leverantörer levererar enligt avtal. Förslagsvis bör det alltid utses en avtalsansvarig med ansvar för uppföljning av avtal, även när en upphandling har gjorts på uppdrag

av serviceförvaltningen eller av upphandlad upphandlingskonsult. Förvaltningens erfarenhet är att när avtalet väl finns på plats så saknas ofta någon ansvarig för uppföljning, och den risken är extra stor när upphandlingen gjorts på uppdrag.

Servicenämnden

Servicenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 22 april 2025 följande.

Servicenämnden beslutar att remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Serviceförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 8 april 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Program för inköp är ett tongivande styrdokument för serviceförvaltningens verksamhet och utgör en grund för det välfungerande samarbetet och gränssnittet mellan förvaltningen och stadsledningskontoret i inköpsfrågor.

Förvaltningen ställer sig bakom att förslaget till reviderat program fortsatt genomgående betonar inköpsarbetets strategiska betydelse, vikten av en stärkt och aktiv avtalsförvaltning med uppföljning och kontroll samt ett stadsövergripande samarbete för ett effektivt inköpsarbete. För att ytterligare betona inköpsarbetets strategiska betydelse, som verktyg för verksamheternas arbete i enlighet med kommunfullmäktiges mål, anser förvaltningen att det bör tydliggöras hur mycket stadens årliga inköp uppgår till i förhållande till stadens hela budget.

Förvaltningen tycker att den strukturella förändringen i programmet, att utgå ifrån inköpsmål istället för kommunfullmäktiges inriktningsmål, är positivt och medför att programmet kan gälla under en längre period. Förvaltningen önskar att en koppling till Upphandlingsmyndighetens nomenklatur, t.ex. socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar upphandling, görs i den kommande tillämpningsanvisningen. Förvaltningen anser att en sådan koppling ger ytterligare höjd och sammanhang vilket t.ex. förenklar vid introduktion av nya medarbetare samt underlättar för stadens medarbetare som arbetar med inköp att hitta till myndighetens olika analyser och rekommendationer.

Organisation och ansvar

Förvaltningen anser att punkterna under organisation och ansvar skulle kunna förtydligas och hänvisa tydligare till stadens beslutade inköpsprocess. I ansvaret lyfts bl.a. särskilt miljöprogrammets mål och delmål fram. Förvaltningen ställer sig frågande till det, då stadens inköpsorganisation behöver förhålla sig till stadens alla beslutade program och mål, som påverkar varje enskild upphandling/avtal i olika omfattning.

Förvaltningen ser positivt på att man i programmet betonar ansvaret för varje nämnd och bolagsstyrelse att säkerställa att det finns tillräckliga resurser och kompetens inom den egna organisationen för att bedriva ett effektivt inköpsarbete och skapa förutsättningar för att uppnå stadens mål. Det kan inte nog poängteras att rollen som

inköpsansvarig behövs, men där förvaltningen anser att programmet även kan utökas till att omfatta även behovet av inköpsamordnare. Förvaltningens erfarenhet är att denna roll jobbar närmare beställarorganisationen och kan säkerställa att stadens inköp görs i enlighet med upphandlade avtal.

Förvaltningen ser en otydlighet i punkten om att endast seriösa och ansvarstagande leverantörer kan delta i stadens upphandlingar och valfrihetssystem. Det står skrivet i samma punkt att "så långt som möjligt" och "alltid" ställa arbetsrättsliga villkor. Förvaltningen efterfrågar en tydlighet om det är alltid som ska gälla eller om det får vara en bedömning att så långt som möjligt ställa relevanta krav.

Förvaltningen önskar även en tydligare skrivning gällande att nämnder och bolag ska genomföra kontroll och uppföljning av avtal i tillräcklig omfattning och vidta aktiva åtgärder vid avvikelser och välfärdsbrott. För att inte behöva göra bedömningen av vad som är i tillräcklig omfattning, anser förvaltningen att man skulle tydligare kunna hänvisa till stadens beslutade avtalsprocess.

Förvaltningen skulle önska att möjlighet till samordning, som ska beaktas vid upprättande av egna riktlinjer för direktupphandling, även noteras under programmets rubrik samordning. Det är viktigt att alla förvaltningar och bolag undersöker möjligheten till samordning vid initiering av ny upphandling, för att om möjligt nyttja stadens resurser på ett mer effektivt sätt.

Förvaltningen ställer sig bakom att det är obligatoriskt registrera alla avtal i stadens avtalskatalog. Det förenklar för hela stadens organisation att hitta till de vid var tid gällande avtal. För att ytterligare förenkla för stadens beställare, ser förvaltningen att det skulle vara en fördel om även alla avtal, där så är lämpligt, ansluts till stadens inköpsystem. Det förenklar vid uppföljning av avtal och bidrar till ett effektivt och ansvarsfullt nyttjande av tillgängliga resurser. Denna punkt skulle även kunna noteras under rubriken organisation och ansvar.

Kategoristyrkt arbetssätt

Förvaltningen förstår kommunstyrelsens intentioner med att minska vissa skrivningar i inköpsprogrammet, då de har utvecklats till att bli en mer central och självklar del av den löpande verksamheten. Som ett exempel på en sådan skrivning är skrivningarna om det gemensamma kategoriarbetet, där arbetssättet nu är etablerat inom staden. Förvaltningen ser dock en fara med att tona ner skrivningarna om stadens kategoriarbete, då det fortfarande är svårt att engagera deltagare till stadens kategoriteam och kategoriråd, samt att stadens kategoriträd inte alltid används. Dessutom finns också en fara i att tona ner skrivningarna för mycket, då kategoristyrningsprocessen inte nämns i sitt sammanhang vid beskrivning av inköpsprocessen.

Vad gäller samarbete, så anges att ett kategoristyrkt arbetssätt ska användas. Förvaltningen anser att det ska understrykas att det är stadens kategoristyrda arbetssätt som ska användas, inte "ett" kategoristyrkt arbetssätt.

Samarbete

För att staden ska kunna nå alla mål genom inköpsarbetet, är det viktigt att tydliggöra ansvar vid centrala upphandlingar, både sådana som servicenämnden genomför och sådana som andra delar i organisationen genomför. För den som genomför upphandlingen är det av största vikt att deltagande nämnder och bolag samlar ihop verksamheternas långsiktiga behov, både utifrån normala förhållanden men också utifrån nämndernas och bolagens risk- och sårbarhetsanalyser, så att kommande avtal säkerställer leverans. Förvaltningen önskar en tydligare skrivning om att nämnder och bolag förväntas anta en aktiv roll i de centrala upphandlingarna, för att säkerställa att behovet emotses i kommande avtal.

Under punkten samarbete finns även ett stycke om investeringsprojekt. Då investeringsprojekt ofta är komplexa utifrån tidsperspektiv, antal involverade parter samt bidrar till kostnadspåverkan över lång tid anser förvaltningen att investeringsprojekt bör ges större utrymme i programmet, alternativt om detta kan utvecklas i tillämpningsanvisningarna.

Stadens gemensamma inköpsprocess

I programmet framgår det att ”Med inköpsarbete avses hela processen från behovsanalys till betalning”. Även om en utgångspunkt i programmet har varit att inköpsarbetet inom vissa områden har utvecklats till att bli en del av den löpande verksamheten, anser förvaltningen att det finns behov att lyfta fram vikten av avropsprocessen i stadens gemensamma inköpsprocess. Beställare i staden har ett mycket stort ansvar i att använda stadens avtal och avropa i stadens inköpssystem, för att skattebetalarnas pengar nyttjas på mest effektivt sätt och att stadens mål nås. Förvaltningen anser att det inte nog kan understrykas vikten av att stadens beställare har kompetens att beställa korrekt.

Informationssäkerhet

Ett av stadens beslutade program som har stor inverkan på inköpsprocessen är Kvalitetsprogrammets bilagda riktlinje gällande informationssäkerhet med tillhörande tillämpningsanvisningar. Dessa tillämpningsanvisningar kan med fördel lyftas i program för inköp för att tydliggöra vikten av informationssäkerhet både vid anskaffning av varor och tjänster samt vid avtalsuppföljning.

Informationssäkerhetsområdet är ett område med hög komplexitet och förväntas bli ännu mer komplext i kommande lagstiftning, ställer det höga krav på staden att informationen hanteras på ett strukturerat sätt. Förvaltningen anser att programmet inte belyser detta områdes inverkan på inköpsarbetet på ett tillräckligt sätt. Då varje nämnd och styrelse är ansvarig för sin egen information behöver kompetens och resurser avseende informationssäkerhet ingå i stora delar av stadens inköpsarbete. Förvaltningen anser att vikten och tillämpningen av informationssäkerhet i inköpsarbetet bör förtydligas i kommande tillämpningsanvisningar. Förvaltningen anser även att stödet till förvaltningar och bolag i att ta detta ansvar bör stärkas, tex

finns kvalitets- och effektivitetsvinster om staden, under ledning av kommunstyrelsen, kan bistå med flera normerande klassningar i.

Motverka välfärdsbrott

Staden ska endast göra inköp från seriösa leverantörer som följer lagar och regler och som bidrar till sund konkurrens. Det är en viktig hörnsten i inköpsarbetet. Att begränsa leverantörernas möjligheter att anlita underleverantörer kan vara konkurrenshämmande och även minska små och medelstora företags möjlighet att lämna anbud. Förvaltningen anser att istället för att begränsa underleverantörsleden behövs det i programmet poängteras att kravställningen behöver vara noggrann med ett efterföljande fortsatt fokus på uppföljning av avtal som också omfattar uppföljning av underleverantörer.

Arbetsrättsliga villkor och arbetsmiljö

Förvaltningen håller med i sakfrågan, att god arbetsmiljö ska gälla både för anställda i staden som för anställda hos stadens leverantörer och ingen leverantör ska få konkurrensfördelar genom bristande anställningsvillkor för sina anställda. Här anser förvaltningen att tydlighet om vad som gäller behövs för att säkra att tillämpningen hos förvaltningar och bolag blir enhetlig. Under rubriken framgår att staden alltid ska överväga att ställa krav på arbetsrättsliga villkor gällande lön, semester och arbetstid i nivå med svenska kollektivavtal. Under rubriken Organisation och ansvar skrivs det att så långt det är möjligt alltid ställa arbetsrättsliga villkor. Här blandas begreppen, överväga, så långt det är möjligt och alltid. Här krävs ett förtydligande i programmet men också i tillämpningsanvisningarna.

Affärsmässighet

Att upphandlingar och avtal ska vara affärsmässigt utformade där ansvar och risk fördelas på ett ändamålsenligt och korrekt sätt mellan parterna är viktigt att förhålla sig till. I affärsmässighet ingår att säkerställa att avtalad leverans också levereras. Förvaltningen anser att programmet tydligt adresserar beställarens ansvar, både vid beställning och vid uppföljning av leverans.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 22 april 2025 följande.

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation av Jan Jönsson (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Kristin Jacobsson (C), se Reservationer m.m.

Ersättaryttrande av Maurice Forslund (KD), se Reservationer m.m.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 20 mars 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Socialnämnden gör bedömningen att förslag till Stockholms stads program för inköp ger förutsättningar för ett tydligare ansvar för att organisera och styra inköpsarbetet på lämpligt sätt inom nämnd och bolagsstyrelse.

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 24 april 2025 följande.

1. Stadsbyggnadsnämnden beslutar att överlämna kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.
2. Stadsbyggnadsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation av Björn Ljung (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Jonas Naddebo (C), se Reservationer m.m.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 3 april 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsbyggnadskontoret ser positivt på att programmet för inköp revideras med ett särskilt fokus på inköpsarbetets strategiska betydelse där faktorer som aktiv avtalsförvaltning, uppföljning och kontroll betonas. Att det i uppdraget därutöver anges att programmet syftar till ytterligare fokus på ekonomisk brottslighet och oegentligheter är relevant och angeläget. Stadsbyggnadskontoret har inget att erinra mot det reviderade programmet.

Trafiknämnden

Trafiknämnden beslutade vid sitt sammanträde den 24 april 2025 följande.

1. Trafiknämnden beslutar att överlämna trafikkontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Trafiknämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation av Sara Svanström (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Svante Linusson m.fl. (alla C), se Reservationer m.m.

Ersättningsutlåtande av Destiny Zandi Lindgren (KD), se Reservationer m.m.

Trafikkontorets tjänsteutlåtande daterat den 13 mars 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Trafikkontoret ser positivt på revideringen av stadens program för inköp och bedömer att förändringar i programmet är motiverade och aktuella utifrån inköps strategiska betydelse samt förändrat omvärldsläge.

Trafikkontoret har följande synpunkter på programmet:

Hälsa (s.6): ”Inför upphandling ska riskanalys utifrån miljö, klimat och hälsa genomföras.” Trafikkontoret efterfrågar en tydlig definition hur begreppet hälsa ska användas. Trafikkontoret utgår från att risker för skadliga ämnen faller under begreppet miljö.

Beredskap (s.7): Det ställs krav på respektive förvaltning avseende beredskap, kontoret konstaterar att det kommer behövas mycket stöd för detta, t.ex. kring vilka avtalsvillkor som behövs för att ta höjd för försörjningsberedskapen. Kontoret föreslår att stadsledningskontoret utarbetar riktlinjer kring hur detta ska hanteras samt tar fram förslag på avtalsvillkor som kan användas.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 24 april 2025 följande.

1. Utbildningsnämnden godkänner utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Reservation av Jan Jönsson (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Claes Nyberg (C), se Reservationer m.m.

Ersättaryttrande av Frida Bondesson (KD), se Reservationer m.m.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 2 april 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till förslaget. Samtidigt föreslår förvaltningen att följande delar förtydligas i de kommande tillämpningsanvisningarna för att stödja verksamheterna ytterligare i sitt inköpsarbete:

- Hur staden ska arbeta för att stävja välfärdsbrottslighet, särskilt vad gäller möjligheterna att begränsa underleverantörsled.
- Hur staden kan samverka och arbeta för att tillse en implementering av avsnitten rörande säkerhet, riskmedvetenhet och försörjningsberedskap i sitt inköpsarbete.
- Hur staden kan samverka och arbeta för att attrahera fler leverantörer för att främja en god konkurrens.
- Hur staden kan samverka och arbeta med avtalsuppföljning för att tillse att oseriösa leverantörer upptäcks.
- Hur vi på ett bättre sätt kan ställa sysselsättningsfrämjande krav som möter krav på kompetens och kvalitet.

Konsekvenser för barn och barns rättigheter samt jämställdhet

Då ärendet är svar på en remiss från kommunstyrelsen gör förvaltningen ingen egen analys av ärendets konsekvenser för jämställdhet eller för barn och barns rättigheter. Förvaltningen förutsätter att en sådan analys vid behov görs av kommunstyrelsen i den fortsatta hanteringen av ärendet.

Förslag till beslut

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen. Med hänsyn till remisstiden krävs omedelbar justering av beslutet.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 22 april 2025 följande.

Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen om revidering av program för inköp och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Reservation av Hugo Laigar (M) och Rosie Rothstein (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Malin Frick (C), se Reservationer m.m.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 17 mars 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Äldreförvaltningen är positiv till de föreslagna ändringarna i revideringen av Stockholms stads program för inköp. De bedöms vara väl anpassade för att möta de aktuella behoven och utmaningarna inom upphandlingsområdet. Förvaltningen anser att den reviderade versionen av programmet bättre motsvarar de aktuella behoven och utmaningarna inom stadens upphandlingar. De framtagna förändringarna, särskilt inom områdena arbetsrättsliga villkor, etisk handel, säkerhet, beredskap och åtgärder mot välfärdsbrott, anses bidra till en mer hållbar och effektiv upphandling. Dessa justeringar är viktiga för att stärka kvaliteten inom äldreomsorgens upphandlingar och minska risker kopplade till arbetslivskriminalitet och andra oegentligheter.

Förvaltningen ser också positivt på att det tydliggörs att samordning och samarbete mellan nämnder och bolag är av stor vikt för att uppnå en effektiv och ansvarsfull inköpsprocess.

Äldreförvaltningen föreslår att äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen gällande revidering av program för inköp och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Överförmyndarnämnden

Överförmyndarnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 24 april 2025 följande.

Överförmyndarnämnden godkänner överförmyndarförvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen

Särskilt uttalande av Ewa Samuelsson (KD) och Johan Brege (M), se Reservationer m.m.

Överförmyndarförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 7 april 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Överförmyndarnämnden tillstyrker förslagen i remissen.

Förvaltningen har i jämförelse med andra förvaltningar förhållandevis få inköp och direktupphandlingar. Det handlar till stor del om inköp inom IT, konsulter, livsmedel, utbildningar, konferenstjänster m.m. Förvaltningen nyttjar i största möjliga utsträckning stadens gemensamma avtal. Det är då viktigt att stadens gemensamma avtal lever upp till stadens skärpta inköps och upphandlingskrav. Dilemma uppstår dock när ramavtal löper ut och inget nytt finns eller när en direktupphandling är nödvändig. Den enda större upphandling som förvaltningen genomfört gäller en upphandling av ett ärendehanteringssystem. Vid detta tillfälle köpte förvaltningen upphandlingsstöd av serviceförvaltningen.

Förhållandet mellan varans kostnad, värde och hållbarhet eller livslängd på varan jämfört med den administrativa kostnaden förvaltningen får för att uppfylla kraven kan bli orimliga. Inte sällan slutar det med att de administrativa kostnaderna blir högre än vad varan är värd. Tidsåtgången blir också högre för en liten förvaltning med knappa personalresurser att hinna med och ha kompetensen för att upphandla. Ett konkret exempel på detta kan vara när en liten förvaltning måste upphandla en specifik typ av varor, till exempel kontorsmaterial. För att följa upphandlingsreglerna måste förvaltningen skapa detaljerade kravspecifikationer, genomföra annonsering och anbudsprövning, samt dokumentera alla steg i processen för att säkerställa att upphandlingen är korrekt och transparent.

De administrativa kostnaderna omfattar tid och resurser för att:

- Utforma anbudsdokument och kravspecifikationer.
- Analysera och utvärdera anbud.
- Säkerställa att upphandlingen följer alla lagstadgade krav, inklusive dokumentation för att undvika rättsliga påföljder.
- Hantera eventuella överklaganden eller frågor från leverantörer.

Således blir den administrativa bördan på en liten förvaltning oproportionerlig i förhållande till varans värde och de faktiska resursbehoven, vilket skapar en ineffektiv användning av personalens tid och ökar kostnaderna för upphandlingen utan att nödvändigtvis ge motsvarande värde tillbaka i form av kvalitet eller hållbarhet.

Kontroll och uppföljning är också en utmaning för en liten förvaltning.

Påminnelsefunktioner finns i upphandlingssystemet Commerce och ekonomisystemet Agresso om att avtal löper ut. Dock finns inget IT-stöd för att följa upp villkoren för

avtalen och säkerställa leverans. Ett centralt stöd till en låg kostnad behöver finnas att köpa för mindre förvaltningar om de ska kunna efterleva stadens skärpta krav när det gäller välfärdsbrott, miljö, säkerhet, riskanalys, och uppföljning.

Förvaltningen ser det som mycket positivt att bli tillfrågad om att delta i stadens gemensamma upphandlingar. Mindre förvaltningar skulle även kunna delta när större förvaltningar gör upphandlingar.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 april 2025 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till

Kommunstyrelsen som svar på remissen av förslag på Revidering av program för inköp.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 4 mars 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förutsatt att kommunstyrelsen utarbetar kompletterande tillämpningsanvisningar för genomförande av programmet, bedöms förslag på reviderat program för inköp som ett bra och tydligt styrdokument som kan bidra till att kommunfullmäktiges mål för stadens verksamheter samt målen i Agenda 2030 uppnås.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslag på reviderat program för inköp. Det med motivering att förslaget innehåller ny angelägen information som kan bidra till att staden säkerställer och utvecklar sin beställarkompetens. Förvaltningen bedömer det positivt att nya avsnitt har kommit till eller förstärkts, exempelvis vad gäller beredskap, säkerhet, välfärdsbrott, kontroll och uppföljning.

Förvaltningen ställer sig även positiv till förslaget att nämnder och bolagsstyrelser som huvudregel ska registrera sina avtal i stadens vid var tid aktuella kommunkoncernövergripande system för avtalshantering. På detta sätt blir stadens avtal samlade och sökbara, vilket i sig kan bidra till bland annat ökad affärsmässighet och ökad avtalstrohet.

Förvaltningen har således inget att erinra utan ställer sig positiv till kommunstyrelsens förslag till revidering av stadens program för inköp.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Analys av mänskliga rättigheter

Efter genomförd barnkonsekvens- samt jämställdhetsanalys, bedömer förvaltningen att ärendet inte påverkar barn eller vuxna på olika vis och att det inte finns någon skillnad på hur kvinnor, män, flickor och pojkar påverkas. Ärendet bedöms således inte ha någon bäring på stadens och Farsta stadsdelsförvaltnings arbete med mänskliga rättigheter.

Miljö- och klimatanalys

Förvaltningen bedömer att reviderat program för inköp bidrar positivt till stadens och Farsta stadsdelsförvaltnings miljö- och klimatarbete och bedöms bidra till att målen i Agenda 2030 uppnås.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 april 2025 följande.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Särskilt uttalande av Henrik Falk (C), se Reservationer m.m.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 31 mars 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar stadsledningskontorets förslag och välkomnar reviderat Program för inköp. Förvaltningen ser också att inköpsanalysen borde vara tillgänglig för alla verksamheter att nyttja och inte bara för de tjänstepersoner som blir tilldelad behörighet i Agresso.

Enligt avsnittet Miljö och Klimat ska riskanalys genomföras inför varje upphandling. Förvaltningen ser positivt på detta och ser gärna mer information och utbildning inom området.

Enligt Socialstyrelsens enkät Öppna jämförelsen, del 10 [Utskriftsvänlig sida](#) så ska från och med den 1 februari 2025, krav på krisberedskap finnas med i upphandlingsdokumenten i upphandlingar inom verksamheter för särskilt sårbara grupper. Förvaltningen ser därför att avsnittet Beredskap behöver tydliggöras ännu mer.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 april 2025 följande.

Södermalms stadsdelsnämnd överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation av Anne-Lie Elfvén (L), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Lars Rottem Krangnes (C) och Jonas Nilsson m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Ersätтарыttrande av Erik Ehre (KD) som anslöt sig till reservation anförd av Annelie Elfvén (L) samt anmälde ett ersätтарыttrande, se Reservationer m.m.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 19 mars 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på förslaget till reviderat program för inköp och anser att det är ett bra program. Det är positivt att programmet lyfter arbetet med beredskap och kontinuitetsplanering för att säkerställa försörjningsberedskapen vid olika samhällsstörningar, informationssäkerhet och arbetet med att motverka välfärdsbrott i upphandling, vilket saknades i det tidigare inköpsprogrammet.

Programmet är generellt skrivet och förvaltningen ser behov av tillämpningsanvisningar som ger praktisk vägledning i arbetet. Inom området välfärdsbrott finns behov av tillämpningsanvisningar för vilka krav, avtalsvillkor och sanktionsmöjligheter förvaltningen bör tillämpa inom till exempel beredskap, arbetsrättsliga villkor och arbetsmiljö. Det finns även behov av tillämpningsanvisningar som beskriver hur förvaltningen ska gå tillväga med anbudsgivare som inte uppgett verklig huvudman för sitt företag och vilka förhandskontroller som rekommenderas, exempelvis om det är tillåtet att kontrollera styrelsemedlemmar mot belastningsregistret. Det bör också framgå hur förvaltningarna kan dela information om varningstecken på ett smidigt sätt i tidigt skede. Förvaltningen ser också behov av att tillämpningsanvisningarna beskriver hur en upphandlare rent konkret kan gå tillväga för att få fram exempelvis informationssäkerhetskrav. Det är särskilt viktigt vid inköp av digitala lösningar och system där informationsklassning kan bli aktuellt men även om det gäller annan utrustning som används för att behandla eller skydda information av något slag.

Det är positivt att området informationssäkerhet tas upp i programmet men vore önskvärt att avsnittet vidareutvecklas. Till exempel bör det framgå att den lokala informationssäkerhetssamordnaren (ISAM) ska kontaktas i det inledande skedet och att kravställningsprocessen behöver ske innan en upphandling påbörjas. Kraven ska vara utredda och finnas med i upphandlingsunderlaget för att förhindra kostsamma avtal i efterhand.

Barnrättsanalys

Förvaltningen uppfattar inte att förslaget som lyfts i ärendet ger direkta eller indirekta konsekvenser för barn. En vidare barnrättsanalys genomförs därför inte.

Jämställdhetsanalys

Förvaltningen uppfattar inte att förslaget som lyfts i ärendet ger direkta eller indirekta konsekvenser för förvaltningens målgrupper beroende på att de är kvinnor/flickor eller män/pojkar. Reviderat program för inköp bedöms kunna ge positiva effekter oavsett om de är kvinnor/flickor eller män/pojkar.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB:s yttrande daterat den 14 april 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Koncernledningen ser, i samstämmighet med dotterbolagen, i huvudsak positivt på framtaget förslag till reviderat program för inköp. Det nya programmet förtydligas avseende organisation och ansvar, liksom att det föreslås kompletteras avseende beredskap och säkerhet. Högre ambitioner ställer samtidigt nya krav på kommunkoncernen. Koncernledningen anser därför att det är av vikt att staden arbetar tillsammans för att säkerställa att rätt förutsättningar och stöd finns på plats för en framgångsrik implementering.

Programmets revidering som tydliggör arbetet kring att proaktivt och strukturerat arbeta för att motverka ekonomisk brottslighet och oegentligheter inom upphandlade verksamheter är välkommet. Koncernledningen vill till detta framhålla behovet av samordning och synkronisering med pågående arbeten mot välfärdsbrott.

Koncernledningen kan avslutningsvis konstatera att koncernens dotterbolag lyfter ett antal frågor där det finns behov av förtydliganden. Koncernledningen ser därför med fördel att Stadsledningskontoret hör samman lämpliga delar av bolagens inspel i kommande tillämpningsanvisningar.

För kompletterande synpunkter hänvisar koncernledningen till dotterbolagens svar i sin helhet.

Underremiss

Stockholms Stads Parkerings AB:s remissvar daterat den 26 februari 2025 har i huvudsak följande lydelse

Bolaget uppskattar att det har kommit nytt och aktuellt inköpsprogram som kommer ge god vägledning gällande bland annat stadens högt ställda mål för miljö och klimat. Vidare noterar bolaget att inriktningen ska vara en effektiv användning av resurser samt hög försörjningsberedskap för att säkerställa förutsättningarna att bedriva verksamhet vid kriser. Därtill finns det fokus på att arbeta aktivt med avtalsförvaltning och uppföljning.

I övrigt har bolaget inga andra synpunkter.

Stockholm Vatten och Avfall AB:s remissvar daterat den 9 april 2025 har i huvudsak följande lydelse

SVOA ställer sig positiva till förslaget om en revidering av programmet. Bolagets uppfattning är att stadsledningskontorets förslag till beslut är väl genomarbetat och väl avvägt samt innehåller relevanta aspekter på hur ett strategiskt inköpsarbete bör bedrivas.

Välfärdsbrott, säkerhet och beredskap

Programmet för inköp har utvecklats och förstärkts inom bland annat områdena välfärdsbrott, säkerhet, beredskap, riskanalys samt kontroll och uppföljning. SVOA delar bedömningen om att dessa områden bör förstärkas och ser det som positivt att de lyfts fram i det reviderade programmet. I programmet hänvisas det till stadens säkerhetsprogram och trygghetsprogram *"...för den övergripande inriktningen för stadens arbete med att nå målet om en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i."* SVOA är av uppfattningen att brödtexten i sig är bra men inte heltäckande och att en hänvisning saknas till stadens kvalitetsprogram och riktlinje för informationssäkerhet som behandlar frågor avseende informationssäkerhet. I programmet anges vidare att *"... staden behöver säkerställa rätt nivå av informationssäkerhet även i samband med inköp. Detta ska ske genom att samtliga nämnder och bolag genomför informationsklassning och vidtar lämpliga åtgärder, bland annat i form av kravställning och uppföljning."*

SVOA anser att texten borde kompletteras med begreppet "lagstadgade analyser". Informationsklassning är enbart en del av arbetet som behöver utföras, medan lagställda analyser fångar helheten. De lagstadgade analyser som behöver genomföras är exempelvis konsekvensbedömningar och riskanalyser vid personuppgiftsbehandling, lämplighetsbedömning enligt OSL 10 kap 2 a § om upphandlingen avser drift och lagring av sekretessbelagda uppgifter, riskanalys om uppdraget berör samhällsviktig verksamhet samt att AI kräver att en konsekvensbedömning genomförs.

SVOA bedriver en sådan samhällsviktig verksamhet som de kommande åren ytterligare behöver fokusera kategoriarbetet, både internt på bolaget och i samverkan med övriga förvaltningar och bolag, på strategier kring beredskap, redundans samt olika former av säkerhetsfrågor. I händelse av kris eller krig är det av yttersta vikt att samarbetet inom staden samt med våra strategiskt viktiga leverantörer redan är etablerat.

Även området välfärdsbrott har de senaste åren kommit att påverka hur vi jobbar med inköp och framförallt uppföljning där samverkan inom stadens bolag och förvaltningar kommer att ha en avgörande betydelse för om vi ska lyckas motverka detta. SVOA ser det därför som positivt att det i programmet finns en tydlig målsättning samt ansvarsutdelande till alla nämnder och bolag om behovet av att samverka kring detta.

Arbetsrättsliga villkor och arbetsmiljö

I programmet anges att nämnder och bolag ska säkerställa att endast seriösa och ansvarstagande leverantörer kan delta i stadens upphandlingar och valfrihetssystem genom att så långt det är möjligt alltid ställa arbetsrättsliga villkor gällande lön, semester och arbetstid i nivå med svenska kollektivavtal. Stockholm Vatten och Avfall delar stadsledningskontorets ambition i detta avseende. Bolaget ser vidare förslaget om att ge kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram dessa kontraktsvillkor som en förutsättning för att målet i programmet ska kunna uppnås. Den arbetsinsats som det skulle kräva för ett enskilt bolag att ta fram arbetsrättsliga villkor inom områden

där det på nationell nivå saknas vägledning innebär stora kostnader i form av resurser och specialistkompetens som idag saknas.

Samverkan kring hållbarhetskrav

För att leverantörsmarknaden på ett effektivt sätt ska kunna efterleva de hållbarhetskrav staden ställer är det enligt SVOA:s bedömning viktigt att kraven inte är för mångfacetterade. Det optimala för en leverantör är att flertalet kunder ställer samma krav, för att leverantören ska kunna ställa om för att kunna uppfylla dessa. SVOA saknar en tydlig skrivning i programmet om vikten av att staden går mot en enhetlig och gemensam kravställning och uppföljning inom hållbarhetsområdet samt att denna utvecklas tillsammans med branschorganisationer och föreningar.

Sammanfattningsvis är SVOA mycket positivt inställda till det reviderade programmet för inköp och anser att detta på ett tydligt sätt visar i vilken riktning som stadens inköpsarbete ska utvecklas.

AB Familjebostäders remissvar daterat den 26 februari 2025 har i huvudsak följande lydelse

Familjebostäder välkomnar förslaget till reviderat program för inköp. Bolagets synpunkter rör i huvudsak önskemål om förtydliganden och uppmärksamhet kring bolag/nämndövergripande samarbeten.

1. Enligt förslaget ska nämnder och bolagsstyrelser som huvudregel registrera sina avtal i stadens vid var tid aktuella kommunkoncernövergripande system för avtalshantering. Detta välkomnas av Familjebostäder som redan i dagsläget registrerar alla upphandlade avtal i nuvarande verktyg Kommers. Ett förtydligande önskas kring omfattningen: ska detta omfatta även direktupphandlade avtal eller enbart avtal över tröskelvärdet? Vidare önskar Familjebostäder att vi inom kommunkoncernen ska ha möjlighet att se varandras avtal och leverantörer - för gemensam erfarenhetsåterföring
2. Det föreslås att kommunstyrelsen ges i uppdrag att samordna framtagande och tillämpning av arbetsrättsliga kontraktsvillkor vid upphandling inom riskbranscher. Familjebostäder vill förtydliga att det pågår ett samarbete mellan bostadsbolagen kring motverkandet av välfärdsbrott som visserligen har huvudfokus på avtalsuppföljning men kan även att komma omfatta kravställning. Synkronisering med detta arbete vore önskvärt.
3. Det föreslås att kommunstyrelsen ges i uppdrag att utreda organisatoriska och ekonomiska förutsättningar för stadens nämnder att bli medlemmar i föreningen Rättvist byggande. Bostadsbolagen är redan medlemmar i föreningen. Inkluderande av bostadsbolag i detta utredningsuppdrag är önskvärt för att stadens nämnder och bolag ska ha samma avtalsvillkor (avtalsomfattning, priser etc.) som existerande medlemmar. Vidare önskas

gemensamt arbete kring förväntansnivån på medlemskapet. Vad vill vi uppnå t.ex. i form av platskontroller och på vilket sätt kan medlemmarna samarbeta och skapa resurseffektivitet kring kontrollerna?

4. I stycket *Motverka välfärdsbrott* konstateras att nämnder och bolag ska begränsa leverantörernas användning av underleverantörer. Då praxis är tydlig med att vi inte får begränsa användandet av underleverantörer men alltså ser stor användning av underleverantörer som ett stort problem önskas mer instruktioner alternativt samarbete kring denna fråga.
5. Familjebostäder välkomnar förslaget att samarbeta mer mellan stadens bolag och nämnder vid avtalsuppföljning (se stycke *Kontroll och uppföljning*). Detta har bostadsbolagen redan startat ett samarbete kring. Mer strategier, instruktioner och verktyg efterfrågas för att få dessa samarbeten konkreta och välfungerande.

Stockholms Hamn AB:s remissvar daterat den 10 april 2025 har i huvudsak följande lydelse

Bolaget stödjer och står bakom stadens höga ambitioner inom miljöområdet, arbetsmiljö samt arbetet mot välfärdsbrott och oseriösa företag. Dessa frågor är centrala för att säkerställa en långsiktigt hållbar och ansvarsfull inköpsverksamhet inom stadens bolag.

Bolaget driver omfattande hamnverksamhet där inköp och upphandling spelar en central roll för att säkerställa kvalitet, kostnadseffektivitet och regelefterlevnad. Inköps-processerna omfattar allt från drift och underhåll till investeringar i infrastruktur samt tjänster.

Bolaget önskar inledningsvis att lyfta det positiva med att förslaget till reviderat program för inköp genomgående fortsatt betonar inköpsarbetets strategiska betydelse samt vikten av en stärkt och aktiv avtalsförvaltning med uppföljning och kontroll. Dessutom lyfts betydelsen av ett stadsövergripande samarbete för att effektivisera inköpsprocesserna.

Utöver detta betonas ansvaret för varje nämnd och bolagsstyrelse att säkerställa att det finns tillräckliga resurser och kompetens inom den egna organisationen för att bedriva ett effektivt inköpsarbete för att uppnå stadens mål. Stockholms stads verksamheter ska vara föregångare och ställa höga krav i upphandlingar och hantera balansgången mellan kravnivå och kostnader.

Bolagets bedömning är att de föreslagna förändringarna i programmet, tillsammans med övriga krav, sannolikt kommer att innebära ökade behov av resurser för att säkerställa efterlevnad, uppföljning och kompetensutveckling. Samtidigt är det förståeligt att en högre ambitionsnivå inom inköpsområdet kräver mer av både organisation och resurser. Bolaget ser därför fram emot ett fortsatt fördjupat arbete

tillsammans med staden för att säkerställa att rätt förutsättningar och stöd finns på plats för en framgångsrik implementering.

Bolaget besvarar denna remiss med utgångspunkt i ovan och önskar lyfta och kommentera ett fåtal specifika punkter nedan som är av betydelse för Bolagets inköpsverksamhet.

Sid 3 under rubriken nämnder och bolag; ”genom att så långt som möjligt alltid ställa arbetsrättsliga villkor gällande lön, semester och arbetstid i nivå med svenska kollektivavtal.”

Nivån på de arbetsrättsliga kontraktsvillkoren är i detta fall avgörande och Upphandlingsmyndigheten har publicerade villkor för elva (11) olika yrkesgrupper. Bolaget ser det som positivt att Staden ska ta fram tillämpningsanvisningar, men det är viktigt att tydliggöra hur efterlevnaden av dessa villkor ska kontrolleras i praktiken. Bolaget emotser klargörande av detta i de kommande tillämpningsanvisningarna, vilket hänvisas till i det tillhörande tjänsteutlåtandet under punkt 6.

Sid 5. Stadens gemensamma inköpsprocess.

Bolaget utgår ifrån att alla arbetssätt och verktyg som är nödvändiga ingår i den gemensamma inköpsprocess som bilden visar, men saknar en källhänvisning till bilden.

Sid 9, stycke 4 under avsnittet motverka välfärdsbrott; ”Nämnder och bolag ska begränsa leverantörens möjligheter att anlita underleverantörer...”. samt Sid 9, stycke 5, ”Staden ska därför alltid överväga att ställa krav på arbetsrättsliga villkor..., även i de fall där detta inte är uppenbart behövligt.”

I samband med dessa stycken önskar Bolaget lyfta att det i vissa fall kan finnas praktiska och juridiska utmaningar att fullt ut tillämpa de högt ställda ambitionerna i förslaget till program för inköp, inom ramen för LOU/LUF. Det är därför av stor vikt att det parallellt utvecklas tydliga tillämpningsanvisningar och metodstöd som underlättar en rättssäker och effektiv implementering. Bolaget ser positivt på att detta arbete redan inletts och ser fram emot att bidra i ett fortsatt gemensamt utvecklingsarbete.

Sid 10, sista stycket; ”följsamhet till avtalens villkor ska kontrolleras i den omfattning som bedöms nödvändig utifrån omständigheterna i det enskilda fallet.”

Bolaget vill understryka vikten av att samtliga krav som ställs i en upphandling också följs upp, detta i syfte att säkerställa likvärdiga förutsättningar för alla leverantörer och undvika snedvridning av konkurrensen. Det är särskilt viktigt ur ett rättssäkerhets- och förtroendeperspektiv att uppföljningen sker på ett systematiskt och transparent sätt. För att säkerställa detta ser Bolaget gärna att tillämpningsanvisningar utvecklas även inom detta, i syfte att stödja en enhetlig och rättssäker bedömning av vad som utgör en tillräcklig kontrollnivå i olika typer av upphandlingar. Detta blir särskilt betydelsefullt för att motverka att oseriösa aktörer ges konkurrensfördelar genom att åsidosätta efterlevnadskrav.

Övrigt

Bolaget anser att det är bra att beredskap lyfts upp som en viktig punkt i programmet för inköp. Då detta är en övergripande och viktig fråga för stadens nämnder och bolag anser bolaget att gemensamma tillämpningsanvisningar när det exempelvis gäller krav på kontinuitetsplanering för bolag som utför uppdrag åt staden bör tas fram. Dessa tillämpningsanvisningar bör också inbegripa hur olika typer av "force majeure-klausuler" kan påverka stadens verksamheter vid olika samhällsstörningar, höjd beredskap och krig.

Bolaget ser fram emot att fortsatt vara en aktiv del i stadens arbete med att förverkliga en modern, transparent och hållbar inköpsverksamhet. Genom en gemensam kraftsamling, tydlig styrning och praktiskt stöd kan vi tillsammans möta de utmaningar som ett ökat ansvar och högre krav innebär.

S:t Erik Markutveckling AB:s remissvar daterat den 14 april 2025 har i huvudsak följande lydelse

Bolaget ser positivt på revideringen av programmet och instämmer med vikten av stärkt och aktiv avtalsförvaltning med uppföljning och kontroll, inköpsarbetets strategiska betydelse samt ett stadsövergripande samarbete för ett effektivt inköpsarbete.

Bolaget bedömer programmet som väl genomarbetat och har inget ytterligare att erinra.

Stockholm Business Region AB:s remissvar daterat den 4 april 2025 har i huvudsak följande lydelse

Bolaget ser positivt på det reviderade programmet med tre tydliga inköpsmål.

Inriktningen som pekar på möjligheterna för inköp att användas i arbetet mot ekonomisk brottslighet är positivt. Bolaget vill lyfta de digitala möjligheter som finns som stöd i det arbetet och är mycket positiva till den utveckling som skett i Agresso med kontroller mot berörda myndigheter och register.

Bolaget har i samband med verksamhetsövergången utökat kompetensen inom inköp och upphandling och ser det reviderade programmet som ett viktigt verktyg i arbetet med att använda inköp mer strategiskt i verksamheten.

Micasa Fastigheter i Stockholm AB:s remissvar daterat den 14 april 2025 har i huvudsak följande lydelse

Micasa Fastigheter ställer sig positivt till förslaget om det reviderade programmet för inköp. Bolaget bedömer att inköpsmålen som föreslås, fokusområden och exempel på aktiviteter är tydliga och väl prioriterade.

Micasa Fastigheter välkomnar att inköpsarbetet har fått en ökad strategisk betydelse i stadens verksamheter och att programmet har fokus på områdena välfärdsbrott, miljö och klimat, säkerhet, beredskap, riskanalys samt kontroll och uppföljning.

Bostadsförmedlingen i Stockholm AB:s remissvar daterat den 10 april 2025 har i huvudsak följande lydelse

Den nya dispositionen, som det föreslagna programmet givits, upplevs av bolaget som både genomtänkt och pedagogiskt. Vidare innehåller det föreslagna programmet alla de delar och aspekter som ett modernt och ändamålsenligt program för inköp kan förväntas innehålla. Särskilt positivt är det att aspekter kopplade till välfärdsbrott lyfts fram och belyses.

Bolaget upplever inte att någon relevant och angelägen inköpsrelaterad fråga utelämnats ur det föreslagna programmet. I nu gällande program finns avsnitt som berör kategoristyrning och stadens inköpsprocesser. Att dessa avsnitt inte inkluderats och förklarats i det föreslagna programmet tar bolaget som intäkt för att kategoristyrning och inköpsprocesserna nu är väl implementerade i stadens inköpsverksamhet och att stadens samlade inköpsorganisation nått en ökad mognadsgrad under de senaste åren.

Sammanfattningsvis är bolaget positiv till det reviderade programmet och ställer sig bakom förslaget.

Skolfastigheter i Stockholm AB:s remissvar daterat den 14 april 2025 har i huvudsak följande lydelse

SISAB välkomnar programmet och ser att bolaget arbetar i linje med programmets intention, exempelvis så registrerar bolaget avtal i kommunkoncernövergripande system för avtalshantering.

SISAB arbetar aktivt utifrån det nya programmets fokus med att stävja välfärdsbrott, bland annat genom ett aktivt deltagande i Rättvist byggande. Som medlem i föreningen Rättvist byggande arbetar SISAB för sund konkurrens och brottsfria byggen tillsammans med andra byggherrar i hela landet. I detta arbete är det viktigt att bolagets byggarbetsplatser ska vara fria från oegentligheter och att bolagets hyresgäster ska kunna lita på att deras skolor, förskolor eller lägenheter är byggda på rätt värderingar. Rättvist byggande riktar sig mot entreprenader men SISAB arbetar även tillsammans med andra fastighetsbolag inom staden för att hitta rutiner, processer och arbetssätt för att bättre kunna följa upp på befintliga ramavtal med fokus på mindre byggentreprenader och markskötsel för SISAB:s räkning. SISAB har även kontroller utifrån ekonomisk uppföljning där bolaget undersöker arbetsrättsliga villkor både hos befintliga avtalspartner samt deras underentreprenörer. Arbetet utvecklas ständigt även om rutiner för detta har funnits länge inom bolaget. Gällande kravställning i avtalsvillkor utifrån miljö och klimat så ställer bolaget krav både utifrån hållbarhet, cirkularitet och återbruk men även utifrån mer hållbara affärsmodeller, såsom att kunna förlänga livslängden på komponenter.

Sammanfattningsvis tillstyrker bolaget programmets revidering som tydliggör arbetet kring att proaktivt och strukturerat arbeta för att motverka ekonomisk brottslighet och oegentligheter inom upphandlade verksamheter.

AB Stokabs remissvar daterat den 15 april 2025 har i huvudsak följande lydelse

Stokabs uppgift är att äga, förvalta och upplåta anläggningar för elektronisk kommunikation, främst i form av upplåtelse av passiv optisk fiber med tillhörande faciliteter och annan passiv infrastruktur. Bolaget tillhandahåller således ett allmänt elektroniskt kommunikationsnät enligt meningen i lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation. Enligt 3 kap. 6 § lagen (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU) omfattas bolaget därmed inte av LOU:s bestämmelser (det så kallade teleundantaget). LOU är således inte tillämplig på Stokabs upphandlingar (bekräftat i kammarrättsdom 2010) och det finns inte heller någon legal grund för att få Stokabs upphandlingar prövade i domstol.

Även om Stokabs verksamhet är undantagen från LOU gäller dock de ägardirektiv som staden utfärdar för bolaget. Stokabs bolagsstyrelse fastställer därför en bolagsspecifik upphandlingspolicy (senast den 7 november 2023, dnr STOK 2023/433) som stadgar att Stokab, trots att bolagets verksamhet är undantagen från LOU, i huvudsak ska tillämpa de procedurregler som anges i lagen och vad som anges i Stockholms stads program för inköp samt stadens regler för ekonomisk förvaltning.

Stokab är i stor utsträckning en beställarorganisation, vilket innebär att en betydande del av bolagets verksamhet utförs av olika entreprenörer och andra leverantörer. Dessa möter ofta Stokabs kunder och deras arbete påverkar direkt eller indirekt kunderna. För att uppnå goda resultat med hänsyn till funktion, kvalitet, miljö, etik, leveranssäkerhet, arbetsmiljö och ekonomi är det av stor betydelse att Stokab genomför upphandlingar på ett korrekt och affärsmässigt sätt samt ställer väl avvägda krav på leverantörer och på de varor och tjänster som upphandlas.

Stokab välkomnar mot den bakgrunden förslaget till reviderat program för inköp för staden. Bolaget anser att det är positivt att inköpsprogrammet föreslås förtydligas avseende organisation och ansvar, liksom att det föreslås kompletteras avseende beredskap och säkerhet.

I övrigt har Stokab inget ytterligare att anföra, utan tillstyrker förslaget och förordar att kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att godkänna detsamma.

AB Stockholmshems remissvar daterat den 16 april 2025 har i huvudsak följande lydelse

Bolaget vill härmed framföra nedanstående synpunkter.

1. Begränsning av underleverantörer

Förslaget att begränsa leverantörers möjligheter att anlita underleverantörer i vissa riskbranscher är förståeligt ur ett kontroll- och uppföljningsperspektiv. Samtidigt kan detta minska konkurrensen och potentiellt leda till högre kostnader. Bolaget föreslår att en konsekvensanalys genomförs för att undersöka effekterna av begränsade underleverantörskedjorna för att säkerställa att målen om sund konkurrens och

kostnadseffektivitet upprätthålls samt att en eventuell reglering utformas så att den inte står i strid med rätten att åberopa annan parts kapacitet enligt LOU.

2. Obligatorisk registrering av avtal

Bolaget noterar att programmet föreskriver att samtliga avtal ska registreras i stadens kommunkoncernövergripande avtalshanteringssystem. Det är viktigt att säkerställa att det finns tillräckliga resurser för att hantera denna administration samt att systemet är anpassat efter bolagens behov. Bolaget efterfrågar ett tydligare stöd för implementeringen, dvs en vägledning över vilka typer av avtal som ska återfinnas i avtalskatalogen. Detta skulle ge förutsättningar för alla bolag och nämnder att agera på samma sätt.

3. Tydlighet kring tillämpningsanvisningar

Kommunstyrelsen ges i uppdrag att ta fram kompletterande anvisningar till programmet. Bolaget ser positivt på detta men betonar vikten av att dessa inte blir alltför detaljerade eller begränsande, då bolagen har olika förutsättningar och behov i sitt inköpsarbete. Det bör säkerställas att anvisningarna lämnar utrymme för anpassning inom respektive verksamhet.

4. Stärkt effektivitet för kontroll och uppföljning

Vid kontroller och uppföljning får flera gemensamma leverantörer inom staden samma frågor från olika beställare. Det är viktigt att säkerställa att kraven på kontroll och uppföljning balanseras mot målet om kostnadseffektivitet. Flera gemensamma leverantörer inom staden får samma frågor från olika beställare. För att stärka effektiviteten ser bolaget det som mycket värdefullt att en central samordnande funktion för kontroller, avtalsuppföljning och regelefterlevnad tillsätts.

5. Medlemskap i Rättvist byggande

Bolaget noterar att kommunstyrelsen ges i uppdrag att utreda organisatoriska och ekonomiska förutsättningar för att stadens nämnder ska kunna bli medlemmar i föreningen Rättvist byggande. Bolaget ser positivt på initiativ som stärker arbetet mot arbetslivskriminalitet.

6. Avtalsuppföljning av arbetsrättsliga villkor

Bolaget ställer sig bakom vikten av att säkerställa goda arbetsrättsliga villkor och motverka arbetslivskriminalitet. Bolaget föreslår att det i tillämpningsanvisningarna tydliggörs hur en tillräcklig god avtalsuppföljning ska genomföras i praktiken, i syfte att varje bolag/förvaltning inom staden inte ska behöva ta fram egna processer, rutiner och verktyg med olika resultat. Detta skulle bidra till att skapa goda förutsättningar för stadens bolag och förvaltningar att känna sig trygga i sin roll som beställare.

7. Etisk handel och mänskliga rättigheter

Bolaget anser att programmet bör hänvisa till *Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna* på motsvarande sätt som görs till Stadens miljöprogram avseende miljö- och klimatfrågor.

Kulturhuset Stadsteatern AB:s remissvar daterat den 22 april 2025 har i huvudsak följande lydelse

Kulturhuset Stadsteatern anser överlag att tjänsteutlåtandet fångar in viktiga synpunkter.

Kulturhuset Stadsteatern anser att följande bör tas i beaktande;

Det finns vissa delar avseende samarbete – och utvecklingsarbetet som framstår som oklart om hur arbetet ska bedrivas; här kan nämnas kategoristyrningsarbete, strategiska inköpsprocessen, arbete med riskmedvetenhet och målet sunda affärer och arbete mot välfärdsbrott. Det önskas att det tydliggörs i programmet alternativt i tillämpningsanvisningar hur arbetet för samordning och samverkan kring strategiskt arbete i dessa delar ska genomföras mellan bolag och nämnder.

Kulturhuset Stadsteatern anser därtill att följande är något otydligt;

“Nämnder och bolagsstyrelser ska som huvudregel registrera sina avtal i stadens vid var tid aktuella kommunkoncern- och övergripande system för avtalshantering”. Det bör preciseras vilka avtal som avses, upphandlade avtal av viss avtalstyp och över vissa avtalasvärden. Kulturhuset Stadsteatern tecknas flertal olika typer av avtal med olika aktörer.

Kommunstyrelsens råd för Agenda 2030

Kommunstyrelsens råd för Agenda 2030:s yttrande daterat den 28 april 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms stads inköpsprogram är ett strategiskt viktigt styrdokument med stor påverkan på stadens förmåga att uppnå målen i Agenda 2030. Ett hållbart och effektivt inköpsarbete är avgörande för att stärka välfärden, främja ekonomisk och social hållbarhet samt bidra till stadens miljö- och klimatmål. Offentlig upphandling av varor och tjänster är med nära 900 miljarder årligen (omkring en sjättedel av BNP) en central del av den svenska ekonomin. Upphandlingslagstiftningen skall ge skattebetalarna rätt sak till rätt pris och utifrån medborgarnas gemensamma vilja såsom sociala, arbetsmarknadspolitiska och miljöpolitiska mål. Omfattningen av den offentliga upphandlingen gör att i de sektorer som är särskilt berörda kommer upphandlingen att vara styrande vad gäller exempelvis arbetsmarknadspolitiska och miljöpolitiska mål, oavsett om detta är syftet eller ej. Tydliga mål och riktlinjer för upphandlingen i dessa avseenden är därför viktiga. Avsaknad av detta kan innebära en snedvridning av konkurrensen till förmån för aktörer som exempelvis inte uppfyller arbetsmiljölagstiftningen och på svensk arbetsmarknad normalt förekommande anställningsvillkor.

Övergripande analys utifrån Agenda 2030

Inköpsarbetet är en nyckelfaktor för att realisera flera av de globala hållbarhetsmålen, särskilt:

- Mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt – Kraven på arbetsrättsliga villkor och insatser mot arbetslivskriminalitet är positiva, men det finns skäl att överväga också arbetsmiljökrav i kritiska sektorer och man behöver komplettera med tydliga kontrollmekanismer. Förutom byggverksamhet som nämns i programmet är kritiska sektorer bl.a. städtjänster och transporter. I den snabbt expanderande återvinningsindustrin finns också ofta problematiska arbetsmiljöer. Utöver de nämnda arbetsrättsliga villkoren kan krav på pensionsinbetalningar och försäkringar i nivå med kollektivavtal vara befogade, liksom heltidsarbete som norm. Sådana krav har nyligen ställts vid upphandling av städning på två sjukhus av Region Stockholm.
- Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion – Programmet betonar cirkulär ekonomi, resurseffektivitet och miljöhänsyn i inköpsprocessen, vilket är utmärkt. En systematisk uppföljning av leverantörskedjor krävs för att säkerställa faktisk efterlevnad.
- Mål 13 Bekämpa klimatförändringar – Inköpsprogrammets ambition att minska miljöpåverkan genom styrning av upphandling är central. Dock saknas konkreta mål för minskad klimatpåverkan från transporter, materialval och energianvändning vilket riskerar att göra programmet uddlöst. En tydligare koppling mellan programmet och Stadens övriga klimat- och miljömål skulle säkerställa att programmet faktiskt leder till att dessa mål uppfylls.
- Mål 16 Fredliga och inkluderande samhällen – Åtgärder mot korruption och välfärdsbrott stärker förtroendet för stadens upphandlingar. Avvägningar av upphandlingarnas storlek kan säkra att fler kan lämna anbud. Samtidigt behövs mer detaljer om hur transparens i inköpsprocessen kan förbättras.

Utmaningar vid inköp och upphandling

Stockholms Stad står, liksom många andra offentliga aktörer, inför flera utmaningar kopplade till inköp och upphandling:

- Brister i uppföljning och kontroll

Programmet betonar vikten av avtalsuppföljning, men historiskt har offentlig upphandling haft svårigheter att säkerställa efterlevnad. En tydligare strategi för systematisk uppföljning av miljökrav och krav på arbetsvillkor och arbetsmiljö är nödvändig.

- Risk för kortsiktiga kostnadsprioriteringar

Kostnadseffektivitet är ett viktigt mål, men det finns risk att lägsta inköpspris prioriteras framför långsiktig hållbarhet och totalekonomi. Detta kan göra att seriösa aktörer avstår från att lämna bud, vilket dokumenterats av bl.a. Almega

tjänsteföretagen. En riskanalys av arbetsvillkor och arbetsmiljö kan visa om det finns ett behov av att ställa specifika krav i dessa avseenden. Arbetsmarknadens parter har god insikt i dessa förhållanden. Ett verktyg som kan användas för att motverka kortsiktighet i miljö- och klimatavseende är livscykelkostnadsanalys (LCC) – en metod där man väger in alla kostnader och miljöeffekter över en produkts eller tjänsts hela livscykel, inte bara inköpspris. Att använda LCC vid större upphandlingar kan ge bättre beslutsunderlag, bidra till högre kvalitet och minska klimatpåverkan över tid.

- Komplexa leverantörskedjor och etiska risker

Offentlig upphandling omfattar ofta globala leverantörskedjor där bristande insyn i arbetsförhållanden och miljöpåverkan kan vara en utmaning. Tydligare krav på tredjepartscertifieringar och due diligence-processer rekommenderas.

- Innovationspotential i upphandling

Programmet lyfter behovet av innovationsupphandling, vilket är bra. I detta sammanhang kan det vara värt att premiera innovativa små och medelstora företag att delta i upphandlingen för att skapa långsiktiga förutsättningar för dessa företag att kunna växa och utvecklas ännu mer. En mer proaktiv marknadsdialog kan säkerställa att nya lösningar främjas och att oavsiktliga barriärer mot att delta i budgivning (exempelvis upphandlingens storlek) kan undvikas.

Avslutande kommentar

Stockholms stads program för inköp innehåller flera viktiga initiativ för en hållbar och effektiv upphandling. För att säkerställa att programmets ambitioner realiseras i linje med Agenda 2030 ser vi dock att arbetsmiljökrav i kritiska sektorer, samt ytterligare utveckling av kontroll, uppföljning och innovation behövs.

Stiftelsen SHIS Bostäder

Stiftelsen SHIS Bostäder beslutade vid sitt sammanträde den 24 april 2025 följande.

1. Styrelsen godkänner kontorets förslag till yttrande för överlämnande till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stiftelsen SHIS Bostäders tjänsteutlåtande daterat den 24 april 2025 har i huvudsak följande lydelse.

SHIS Bostäder välkomnar de föreslagna förtydligandena och revideringen av stadens program. Detta för att möjliggöra ett mer proaktivt och strukturerat arbete för att motverka ekonomisk brottslighet och oegentligheter inom upphandlade verksamheter. Det är också viktigt för att beakta beredskapsfrågor kopplade till inköp och upphandling. Utöver detta speglar programmet den strategiska betydelse som inköp fått för offentliga organisationers möjligheter att nå samhällseliga mål. SHIS genomför i mycket liten utsträckning egna upphandlingar, utan ansluter sig i relevanta fall till stadens upphandlingar, främst via serviceförvaltningen. Samma förfarande gäller

även när SHIS genomför egna upphandlingar – tjänsten köps då via serviceförvaltningen. På detta sätt säkerställs efterlevnad av stadens program för inköp vid upphandlingar. En aktiv avtalsförvaltning, i enlighet med det reviderade programmet, ska implementeras inom SHIS verksamhet vid tecknande av egna avtal. SHIS ska även bidra till en sådan avtalsförvaltning vid avrop från centrala avtal. Med hänvisning till ovanstående föreslår kontoret att ärendet överlämnas till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservationer m.m.

Exploateringsnämnden

Reservation av André Nilsson (L)

1. Att programmet ges skarpare rutiner om hur staden kan stödja stadsdelsförvaltningarna i de upphandlingar som förvaltningarna ansvarar för.
2. Att staden inrättar avtalscontrollers för att säkerställa att stadens inköp och upphandlingar är både socialt och ekonomiskt hållbara.
3. Att därutöver anföra följande:

Liberalerna välkomnar revideringen av Stockholms stads program för inköp, det är ett viktigt steg i arbetet för att säkerställa att stadens resurser används ansvarsfullt och effektivt. Vi har vid upprepade tillfällen lyft vikten av att motverka välfärdsbrottslighet inom stadens verksamheter, och vi ser positivt på att dessa frågor nu ges fokus i programmet.

Stockholms stad gör årligen inköp för stora belopp, och det är avgörande att de genomförs med seriösa aktörer som följer lagar och regler. Genom att skärpa rutinerna och ställa tydligare krav minskar vi risken för att oseriösa och kriminella aktörer får tillgång till stadens skattemedel. Det förutsätter också förbättrade kontroller och uppföljning genom hela inköpsprocessen.

Liberalerna anser att Stockholm måste ställa tydligare krav i sina upphandlingar, både initialt och löpande under hela avtalstiden när det gäller entreprenörers skyldighet att dela information. Det räcker inte med krav vid upphandlingstillfället, utan informationsdelningen måste fortsätta kontinuerligt. Vi ser också ett stort behov av att bygga upp kompetens inom avtalshantering, inte bara inom det tekniska sakområdet utan också inom juridik och uppföljning, för att kunna ställa och driva krav gentemot leverantörer på ett effektivt sätt. Här skulle Liberalernas förslag om avtalscontrollers ha en betydande roll för att motverka problemet.

Ett annat problem som måste hanteras är bristen på fungerande informationsflöden, både mellan kommuner och mellan kommunen och andra myndigheter som Skatteverket. Det är en fråga där staten har ett ansvar, men Stockholm som huvudstad måste gå före och vara pådrivande i att hitta lösningar. För oss är det självklart att den lagstiftade rollen som brottsförebyggande aktör också innebär ett ansvar att bygga strukturer, rutiner och samarbete som även fungerar i praktiken.

Vi har under senare tid blivit informerade om konkreta brister i stadens möjligheter att kontrollera entreprenörer löpande under avtalstiden, särskilt inom vissa stadsdelar. Ett exempel är inom parkskötseln, där det framkommit att leverantörer byter ut personal efter upphandling utan att detta anmäls eller där resurser saknas för att följas upp systematiskt.

Det har i flera fall varit svårt för stadsdelsförvaltningarna att säkerställa att samtliga personer som utför arbete åt staden omfattas av avtalsenliga villkor, såsom lön, arbetsvillkor och rätt till semester med mera.

Dessa brister undergräver stadens ambition om att endast göra affärer med seriösa aktörer och innebär en påtaglig risk för att offentliga medel når oseriösa eller till och med kriminella verksamheter. Det visar tydligt på behovet av skarpare krav på uppföljning och kontroll under hela avtalets löptid samt förbättrad samordning och stöd till stadsdelarna.

För att säkerställa att stadens inköpsarbete håller hög kvalitet och lever upp till kraven på sund konkurrens och rättssäkerhet, är det avgörande att beställarkompetensen inom stadens organisation förstärks. I dag finns det variationer mellan nämnder och stadsdelar vad gäller förmågan att följa upp avtal, tolka juridiska villkor och hantera komplexa entreprenader. En stärkt beställarroll är en nyckel till att förebygga välfärdsbrott och att säkerställa att skattebetalarnas pengar används på ett ansvarsfullt sätt.

Liberalerna har därför föreslagit att staden inför särskilda avtalscontrollers. Dessa ska ha kompetens att granska och följa upp avtal både ur ett juridiskt perspektiv och med fokus på ekonomisk hållbarhet. Det handlar inte bara om att säkerställa att avtalsvillkor efterlevs, utan även om att skapa en funktion som identifierar risker, brister och möjligheter till förbättring i hela inköpskedjan. Genom att professionalisera uppföljningen av avtal kan vi minska risken för att oseriösa leverantörer får fäste i stadens verksamheter och stärka kvaliteten i de tjänster som stockholmarna får ta del av.

Exemplet ovan med bristande uppföljning inom parkskötsel visar tydligt varför det behövs stärkt beställarkompetens och en mer professionell avtalsuppföljning. När personal byts ut utan kontroll och avtalade villkor inte följs upp, riskerar vi att välfärdsmedel hamnar hos aktörer som inte lever upp till stadens krav. Här kan en funktion som avtalscontroller göra verklig skillnad genom att systematiskt följa upp avtal och säkerställa att varje leverantör levererar enligt överenskommelse.

Slutligen För att effektivt stävja välfärdsbrottslighet krävs också skärpta rutiner kring jäv och korruption. Det är avgörande att stadens inköpsarbete genomsyras av transparens och att varje beslut fattas på objektiva grunder. Genom tydligare riktlinjer, utbildning och obligatorisk kontroll i riskutsatta delar av verksamheten kan vi minska risken för otillbörliga relationer och säkerställa att stadens resurser används på ett hederligt och rättssäkert sätt.

Särskilt uttalande av Linn Bessner (C)

Stockholms stads reviderade program för inköp betonar vikten av att motverka välfärdsbrott genom att säkerställa att endast seriösa leverantörer anlitas, samt att samarbeta mellan stadens nämnder och bolag för att följa upp avtal, och minimera

riskerna för arbetslivskriminalitet och oseriösa verksamheter. Detta är ett bra steg, men mer krävs.

Ett samordnat arbete mot brottslighet behöver utvecklas för att hantera aktörer som systematiskt utnyttjar upphandlingar. Genom att intensifiera samarbetet mellan myndigheter kan vi säkerställa att offentliga resurser inte hamnar i fel händer.

I vår motion om att ta Otto till Stockholm föreslår vi att Stockholm inspireras av Botkyrkas OTTO-team, där myndigheter samarbetar för att stoppa oseriösa aktörer. Genom att förbättra samarbetet mellan förvaltningar, socialtjänst, polis och räddningstjänst kan vi både stoppa brottslig verksamhet och ge stöd till de som drabbas av människohandel och arbetskraftsexploatering.

För att effektivt bekämpa organiserad brottslighet måste vi stoppa de ekonomiska flödena till kriminella nätverk. Genom att arbeta proaktivt i upphandlings- och inköpsprocessen kan vi minska risken att skattepengar hamnar i fel händer. Vi ser också att uppföljningen av leverantörer behöver skärpas. Offentliga medel ska användas för att bygga ett tryggare samhälle, inte för att finansiera brottslig verksamhet.

Fastighetsnämnden

Reservation av Hansi Karppinen (L)

Se reservation anfordrad av André Nilsson (L) under exploateringsnämnden.

Ersättaryttrande av Lovisa Hedin (KD)

Stadens inköp och upphandlingar ska utformas ändamålsenligt utifrån respektive förvaltnings behov för att utföra kommunala kärnuppgifter. Varje skattekrona ska ge så stor nytta som möjligt. Samtidigt kan inköp användas som verktyg i omställningen till en mer hållbar stad i den mån upphandlade entreprenörer kan erbjuda ekonomiskt försvarbara alternativ på en välfungerande, konkurrenssatt marknad.

Kristdemokraterna välkomnar att styret inkluderar beredskapsfrågor som del av det reviderade programmet för inköp. Vi är däremot fortsatt mycket kritiska till att inköp och upphandlingar systematiskt – och i allt större grad – utformas med målsättningen att vara drivande i omställningen av marknaden med detaljkrav på produkter som inte finns på en fungerande marknad. Målet måste åter bli att tillgodose stockholmarna kvalitet för sina skattekronor. Likaså anser vi att sysselsättningskrav vid upphandling istället ska utformas som frivilliga önskemål eftersom det knappast kan anses vara ett kommunalt kärnuppgift att diktera entreprenörers rekryteringsprocesser eller anställningsavtal. Det är inte bara kostnadsdrivande utan snedvrider även konkurrensen vilket de återkommande problemen med allt för få anbud är facit på.

Förskolenämnden

Reservation av Åsa Nilsson Söderström (L) och Sophia Granswed Baat m.fl.
(alla M)

Se reservation anförd av André Nilsson (L) under exploateringsnämnden.

Ersättaryttrande av Ismail Ali (C)

Se särskilt uttalande anförd av Linn Bessner (C) under exploateringsnämnden.

Kulturnämnden

Reservation av Isabel Smedberg-Palmqvist (L)

Se reservation anförd av André Nilsson (L) under exploateringsnämnden.

Särskilt uttalande av Jonas Naddebo (C)

Se särskilt uttalande anförd av Linn Bessner (C) under exploateringsnämnden.

Ersättaryttrande av Destiny Zandi Lindgren (KD)

Se ersättaryttrande anförd av Lovisa Hedin (KD) under fastighetsnämnden.

Kyrkogårdsnämnden

Särskilt uttalande av Ewa-Marie Ås (KD)

Se ersättaryttrande anförd av Lovisa Hedin (KD) under fastighetsnämnden.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Reservation av Elin Hjelmestam (L)

Se reservation anförd av André Nilsson (L) under exploateringsnämnden.

Särskilt uttalande av Ashna Ibrahim (C)

Se särskilt uttalande anförd av Linn Bessner (C) under exploateringsnämnden.

Socialnämnden

Reservation av Jan Jönsson (L)

1. att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut
2. att programmet justeras i enlighet med vad som anförs nedan, samt
3. att därutöver anföra följande:

Liberalerna välkomnar revideringen av Stockholms stads program för inköp. Det är ett viktigt steg för att stärka stadens arbete med att säkerställa att skattemedel används på ett ansvarsfullt och effektivt sätt – inte minst genom att minska risken för välfärdsbrottslighet.

Vi har vid upprepade tillfällen lyft behovet av tydligare krav, förbättrade kontrollmekanismer och stärkta uppföljningsrutiner i stadens upphandlingar. Det är positivt att programmet nu tydligare adresserar dessa frågor, men flera utmaningar kvarstår. Bland annat ser vi fortsatt brister i möjligheten att följa upp avtal löpande under avtalsperioden, där oseriösa aktörer kan kringgå villkor genom exempelvis personalbyten eller bristfällig dokumentation.

Det är ett växande problem att personal kan bytas ut direkt efter att ett tilldelningsbeslut har fattats, utan att detta anmäls eller kontrolleras på ett tillräckligt sätt. Sådana förändringar undergräver tilltron till upphandlingsprocessen och öppnar för fusk, särskilt i verksamheter där det saknas resurser för systematisk uppföljning. Här behöver staden tydligt kravställa att personal som anges i upphandlingsskedet också är de som faktiskt genomför uppdraget, samt att eventuella byten granskas och godkänns.

Vi anser också att det bör införas tydliga språkkrav vid kontroll av kompetensintyg och CV:n. Det ska vara ett grundkrav att dokumentation är avfattad på svenska eller engelska. I dag förekommer det att intyg lämnas på språk som förvaltningen inte har möjlighet att tolka eller verifiera, vilket försvårar kontrollen och i praktiken kan möjliggöra fusk.

När oegentligheter upptäcks måste det dessutom vara lättare för staden att utdöma viten. Regelverket bör utformas så att det är enkelt att agera vid avtalsbrott – även vid mindre eller återkommande brister – och så att ansvaret för efterlevnad vilar tydligt på leverantören. Det ska kosta att fuska, inte vara en kalkylerad risk.

Vi vill särskilt lyfta behovet av att bygga upp beställarkompetens inom hela stadens organisation. Det handlar inte bara om juridik och avtalsteknik, utan också om kapacitet att följa upp och driva på leverantörer under avtalets gång. I dag finns det stora variationer mellan nämnder och stadsdelar när det gäller förmågan att hantera komplexa upphandlingar och säkra att avtalade villkor efterlevs i praktiken.

Ett konkret exempel är uppföljningen inom parkskötseln, där det framkommit att personal byts ut utan att detta rapporteras, och där stadsdelsförvaltningarna har haft begränsade möjligheter att säkerställa att alla arbetstagare har korrekt lön,

semesterersättning och arbetsvillkor. Detta visar tydligt på behovet av både skarpare kravställning och förbättrade resurser för uppföljning.

Mot den bakgrunden har vi föreslagit att staden inför särskilda avtalscontrollers med uppdrag att följa upp avtal systematiskt, identifiera risker och kontrollera att leverantörer faktiskt levererar enligt överenskommelse. En sådan funktion skulle bidra till att förebygga välfärdsbrott, stärka rättssäkerheten och säkerställa att kvaliteten i stadens verksamheter är hög – oavsett vem som är utförare.

Avslutningsvis vill vi betona att Stockholms stad, som landets största kommun, har ett särskilt ansvar att driva dessa frågor framåt. Det gäller både i samverkan med andra kommuner och i dialog med statliga myndigheter. Informationsdelning mellan staden och exempelvis Skatteverket måste fungera bättre än i dag. Men det kräver också att Stockholm visar ledarskap i att utveckla arbetssätt, samarbetsformer och kontrollsystem som fungerar i praktiken.

Särskilt uttalande av Kristin Jacobsson (C)

Se särskilt uttalande anfört av Linn Bessner (C) under exploateringsnämnden.

Ersättaryttrande av Maurice Forslund (KD)

Se ersättaryttrande anfört av Lovisa Hedin (KD) under fastighetsnämnden.

Stadsbyggnadsnämnden

Reservation av Björn Ljung (L)

Se reservation anförd av André Nilsson (L) under exploateringsnämnden.

Särskilt uttalande av Jonas Naddebo (C)

Stockholms stads reviderade program för inköp betonar vikten av att motverka välfärdsbrott genom att säkerställa att endast seriösa leverantörer anlitas och att stadens nämnder och bolag samarbetar i uppföljning och kontroll för att minska risken för arbetslivskriminalitet och oseriösa verksamheter. Det är ett steg i rätt riktning, men vi anser att ytterligare åtgärder krävs.

Ett samordnat och mer operativt arbete behöver utvecklas för att effektivt hantera aktörer som systematiskt utnyttjar offentliga upphandlingar. Som vi föreslagit i vår motion om att införa ett OTTO-team i Stockholm, kan ett strukturerat samarbete mellan stadens förvaltningar, polis, socialtjänst och andra relevanta aktörer vara ett effektivt verktyg för att identifiera och utestänga oseriösa verksamheter.

Det är också avgörande att staden arbetar proaktivt i inköpsprocessen för att undvika att offentliga medel hamnar i fel händer. Uppföljningen av leverantörer måste skärpas

– inte minst i ljuset av den typ av komplexa välfärdsbrott som ofta uppdagas först i efterhand.

Vi delar stadsbyggnadskontorets uppfattning att programmets fokus på brottsförebyggande åtgärder och strategiskt inköpsarbete är relevant. För att effektivt bekämpa organiserad brottslighet måste vi stoppa de ekonomiska flödena till kriminella nätverk. Genom att arbeta proaktivt i upphandlings-, inköps- och uppföljningsprocessen kan vi minska risken att skattepengar hamnar i fel händer. Offentliga medel ska användas för att bygga ett tryggare samhälle, inte för att finansiera brottslig verksamhet.

Trafiknämnden

Reservation av Sara Svanström (L)

1. Att programmet ges skarpare rutiner om hur staden kan stödja stadsdelsförvaltningarna i de upphandlingar som förvaltningarna ansvarar för.
2. Att staden inrättar avtalscontrollers för att säkerställa att stadens inköp och upphandlingar är både socialt och ekonomiskt hållbara.
3. Att därutöver anför följande:

Liberalerna välkomnar revideringen av Stockholms stads program för inköp. Det är ett viktigt steg i arbetet med att säkerställa att stadens resurser används ansvarsfullt och effektivt. Vi har vid upprepade tillfällen lyft vikten av att motverka välfärdsbrottslighet inom stadens verksamheter, och vi ser positivt på att dessa frågor nu ges fokus i programmet.

Stockholms stad gör årligen inköp för stora belopp, och det är avgörande att dessa genomförs med seriösa aktörer som följer lagar och regler. Genom att skärpa rutinerna och ställa tydligare krav minskar vi risken för att oseriösa och kriminella aktörer får tillgång till stadens skattemedel. Det förutsätter också förbättrade kontroller och uppföljning genom hela inköpsprocessen.

Liberalerna anser att staden måste ställa tydligare krav i sina upphandlingar – både initialt och löpande under hela avtalstiden. Det räcker inte med krav vid upphandlingstillfället; informationsdelningen måste fortsätta kontinuerligt. Vi ser också ett stort behov av att bygga upp kompetens inom avtalshantering – inte bara inom det tekniska sakområdet, utan också inom juridik och uppföljning. Detta för att effektivt kunna ställa och driva krav gentemot leverantörer. Här skulle Liberalernas förslag om avtalscontrollers spela en betydande roll i att motverka problemen.

Ett annat problem som måste hanteras är bristen på fungerande informationsflöden – både mellan kommuner och mellan kommunen och andra myndigheter, såsom Skatteverket. Det är en fråga där staten har ett ansvar, men Stockholm som huvudstad måste gå före och vara pådrivande i att hitta lösningar. För oss är det självklart att den

lagstiftade rollen som brottsförebyggande aktör också innebär ett ansvar att bygga strukturer, rutiner och samarbeten som fungerar även i praktiken.

Vi har under senare tid blivit informerade om konkreta brister i stadens möjligheter att kontrollera entreprenörer löpande under avtalstiden, särskilt inom vissa stadsdelar där det saknas resurser att göra en systematisk uppföljning. Ett exempel är inom parkskötseln, där det framkommit att leverantörer byter ut personal efter upphandling utan att detta anmäls.

Det har i flera fall varit svårt för stadsdelsförvaltningarna att säkerställa att samtliga personer som utför arbete åt staden omfattas av avtalsenliga villkor, såsom lön, arbetsvillkor och rätt till semester med mera.

Dessa brister undergräver stadens ambition att endast göra affärer med seriösa aktörer och innebär en påtaglig risk för att offentliga medel når oseriösa eller till och med kriminella verksamheter. Det visar tydligt på behovet av skarpare krav på uppföljning och kontroll under hela avtalets löptid, samt förbättrad samordning och stöd till stadsdelarna.

För att säkerställa att stadens inköpsarbete håller hög kvalitet och lever upp till kraven på sund konkurrens och rättssäkerhet är det avgörande att beställarkompetensen inom stadens organisation förstärks. I dag finns det variationer mellan nämnder och stadsdelar vad gäller förmågan att följa upp avtal, tolka juridiska villkor och hantera komplexa entreprenader. En stärkt beställarroll är en nyckel till att förebygga välfärdsbrott och säkerställa att skattebetalarnas pengar används ansvarsfullt.

Liberalerna har därför föreslagit att staden inför särskilda avtalscontrollers. Dessa ska ha kompetens att granska och följa upp avtal – både ur ett juridiskt perspektiv och med fokus på ekonomisk hållbarhet. Det handlar inte bara om att säkerställa att avtalsvillkor efterlevs, utan också om att skapa en funktion som identifierar risker, brister och möjligheter till förbättring i hela inköpskedjan. Genom att professionalisera uppföljningen av avtal kan vi minska risken för att oseriösa leverantörer får fäste i stadens verksamheter och stärka kvaliteten i de tjänster som stockholmarna får ta del av.

Exemplet ovan med bristande uppföljning inom parkskötsel visar tydligt varför det behövs stärkt beställarkompetens och en mer professionell avtalsuppföljning. När personal byts ut utan kontroll och avtalade villkor inte följs upp, riskerar vi att välfärdsmedel hamnar hos aktörer som inte lever upp till stadens krav. Här kan en funktion som avtalscontroller göra verklig skillnad.

Slutligen, för att effektivt stävja välfärdsbrottslighet krävs också skärpta rutiner kring jäv och korruption. Det är avgörande att stadens inköpsarbete genomsyras av transparens och att varje beslut fattas på objektiva grunder. Genom tydligare riktlinjer, utbildning och obligatorisk kontroll i riskutsatta delar av verksamheten kan vi minska risken för otillbörliga relationer och säkerställa att stadens resurser används på ett hederligt och rättssäkert sätt.

Särskilt uttalande av Svante Linusson m.fl. (alla C)

Se särskilt uttalande anfört av Linn Bessner (C) under exploateringsnämnden.

Ersättaryttrande av Destiny Zandi Lindgren (KD)

Se ersättaryttrande anfört av Lovisa Hedin (KD) under fastighetsnämnden.

Utbildningsnämnden

Reservation av Jan Jönsson (L)

Se reservation anförd av André Nilsson (L) under exploateringsnämnden.

Särskilt uttalande av Claes Nyberg (C)

Se särskilt uttalande anfört av Linn Bessner (C) under exploateringsnämnden.

Ersättaryttrande av Frida Bondesson (KD)

Se ersättaryttrande anfört av Lovisa Hedin (KD) under fastighetsnämnden.

Äldrenämnden

Reservation av Hugo Laigar (M) och Rosie Rothstein (L)

Se reservation anförd av André Nilsson (L) under exploateringsnämnden.

Särskilt uttalande av Malin Frick (C)

Se särskilt uttalande anfört av Linn Bessner (C) under exploateringsnämnden.

Överförmyndarnämnden

Särskilt uttalande av Ewa Samuelsson (KD) och Johan Brege (M)

Se ersättaryttrande anfört av Lovisa Hedin (KD) under fastighetsnämnden.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande av Henrik Falk (C)

Se särskilt uttalande anfört av Linn Bessner (C) under exploateringsnämnden.

Södermalms stadsdelsnämnd

Reservation av Anne-Lie Elfvén (L)

1. Att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut.
2. Att programmet justeras i enlighet med vad som anføres nedan.
3. Att därutöver anføra följande.

Liberalerna välkomnar revideringen av Stockholms stads program för inköp. Det är ett viktigt steg för att stärka stadens arbete med att säkerställa att skattemedel används på ett ansvarsfullt och effektivt sätt – inte minst genom att minska risken för välfärdsbrottslighet.

Vi har vid upprepade tillfällen lyft behovet av tydligare krav, förbättrade kontrollmekanismer och stärkta uppföljningsrutiner i stadens upphandlingar. Det är positivt att programmet nu tydligare adresserar dessa frågor, men flera utmaningar kvarstår. Bland annat ser vi fortsatt brister i möjligheten att följa upp avtal löpande under avtalsperioden, där oseriösa aktörer kan kringgå villkor genom exempelvis personalbyten eller bristfällig dokumentation.

Det är ett växande problem att personal kan bytas ut direkt efter att ett tilldelningsbeslut har fattats, utan att detta anmäls eller kontrolleras på ett tillräckligt sätt. Sådana förändringar undergräver tilltron till upphandlingsprocessen och öppnar för fusk, särskilt i verksamheter där det saknas resurser för systematisk uppföljning. Här behöver staden tydligt kravställa att personal som anges i upphandlingsskedet också är de som faktiskt genomför uppdraget, samt att eventuella byten granskas och godkänns.

Vi anser också att det bör införas tydliga språkkrav vid kontroll av kompetensintyg och CV:n. Det ska vara ett grundkrav att dokumentation är avfattad på svenska eller engelska. I dag förekommer det att intyg lämnas på språk som förvaltningen inte har möjlighet att tolka eller verifiera, vilket försvårar kontrollen och i praktiken kan möjliggöra fusk.

När oegentligheter upptäcks måste det dessutom vara lättare för staden att utdöma viten. Regelverket bör utformas så att det är enkelt att agera vid avtalsbrott – även vid mindre eller återkommande brister – och så att ansvaret för efterlevnad vilar tydligt på leverantören. Det ska kosta att fuska, inte vara en kalkylerad risk.

Vi vill särskilt lyfta behovet av att bygga upp beställarkompetens inom hela stadens organisation. Det handlar inte bara om juridik och avtalsteknik, utan också om kapacitet att följa upp och driva på leverantörer under avtalets gång. I dag finns det stora variationer mellan nämnder och stadsdelar när det gäller förmågan att hantera komplexa upphandlingar och säkra att avtalade villkor efterlevs i praktiken.

Ett konkret exempel är uppföljningen inom parkskötseln, där det framkommit att personal byts ut utan att detta rapporteras, och där stadsdelsförvaltningarna har haft begränsade möjligheter att säkerställa att alla arbetstagare har korrekt lön,

semesterersättning och arbetsvillkor. Detta visar tydligt på behovet av både skarpare kravställning och förbättrade resurser för uppföljning.

Mot den bakgrunden har vi föreslagit att staden inför särskilda avtalscontrollers med uppdrag att följa upp avtal systematiskt, identifiera risker och kontrollera att leverantörer faktiskt levererar enligt överenskommelse. En sådan funktion skulle bidra till att förebygga välfärdsbrott, stärka rättssäkerheten och säkerställa att kvaliteten i stadens verksamheter är hög – oavsett vem som är utförare.

Vi delar förvaltningens åsikt att det är positivt att man berör informationssäkerhet men det är viktigt att detta avsnitt utvecklas och ges större utrymme än förslaget idag.

Avslutningsvis vill vi betona att Stockholms stad, som landets största kommun, har ett särskilt ansvar att driva dessa frågor framåt. Det gäller både i samverkan med andra kommuner och i dialog med statliga myndigheter. Informationsdelning mellan staden och exempelvis Skatteverket måste fungera bättre än i dag. Men det kräver också att Stockholm visar ledarskap i att utveckla arbetssätt, samarbetsformer och kontrollsystem som fungerar i praktiken.

Särskilt uttalande av Lars Rottem Krangnes (C) och Jonas Nilsson m.fl. (alla M)

För att effektivt bekämpa organiserad brottslighet måste vi stoppa de ekonomiska flödena till kriminella nätverk. Offentliga medel ska användas för att bygga ett tryggare samhälle, inte för att finansiera brottslig verksamhet.

Stockholms stads reviderade program för inköp betonar vikten av att motverka välfärdsbrott genom att säkerställa att endast seriösa leverantörer anlitas och att samarbeta mellan stadens nämnder och bolag för att följa upp avtal och minimera riskerna för arbetslivskriminalitet och oseriösa verksamheter. Detta är ett bra steg, men mer krävs.

Ett samordnat arbete mot brottslighet behöver utvecklas för att hantera aktörer som systematiskt utnyttjar upphandlingar. Stockholms stad bör inspireras av Botkyrkas OTTO-team, där myndigheter samarbetar för att stoppa oseriösa aktörer. Genom att förbättra samarbetet mellan förvaltningar, socialtjänst, polis och räddningstjänst kan vi både stoppa brottslig verksamhet och ge stöd till dem som drabbas av människohandel och arbetskraftsexploatering.

Genom att arbeta proaktivt i upphandlings- och inköpsprocessen kan vi minska risken att skattepengar hamnar i fel händer. Vi ser också att den aktiva uppföljningen av leverantörer behöver skärpas. Då behövs inte bara ett generellt program men också tydligt stöd till stadens förvaltningar och bolag.

Södermalms stadsdelsförvaltning pekar i sitt tjänsteutlåtande på en rad konkreta behov av tillämpningsanvisningar, verktyg och ramar för delning av information samt tydligare skrivningar om informationssäkerhet. Vi förutsätter att dessa medskick beaktas och att majoriteten tar ansvar för att programmet för inköp inte bara blir en

lista på önskemål utan ett viktigt steg i riktning av att strypa de kriminella nätverkens inkomster och säkerställa ett tryggt omhändertagande av stockholmarnas skattemedel.

Ersättaryttrande av Erik Ehre (KD)

Stadens inköp och upphandlingar ska utformas ändamålsenligt utifrån respektive förvaltnings behov för att utföra kommunala kärnuppgifter. Varje skattekrona ska ge så stor nytta som möjligt. Samtidigt kan inköp användas som verktyg i omställningen till en mer hållbar stad i den mån upphandlade entreprenörer kan erbjuda ekonomiskt försvarbara alternativ på en välfungerande, konkurrensutsatt marknad.

Kristdemokraterna välkomnar att styret inkluderar beredskapsfrågor som del av det reviderade programmet för inköp. Vi är däremot fortsatt mycket kritiska till att inköp och upphandlingar systematiskt – och i allt större grad – utformas med målsättningen att vara drivande i omställningen av marknaden med överdrivna detaljkrav på produkter som inte har verklighetsanknytning med faktiska marknaden. Allt för hög detaljstyrning skapar en byråkratisk börda som många små och medelstora aktörer inte har administrativa resurser för. Detta snedvrider marknaden gentemot stora bolag vilket minskar utbudet och därmed även konkurrensen. Med färre aktörer får även arbetstagarna ett mindre utbud vilket kan inverka negativt på deras arbetsvillkor. De få anbuderna som generellt erhålls i nya styret är ett facit på detta och följden blir kostnadsökningar som slutligen läggs på stockholmarna och minskad mångfald. Detaljkrav går före kärnmålets uppfyllnad och därmed brukaren. Fokus bör återföras till att tjäna stockholmarna och ge kvalitet för sina skattekronor.

Stockholms stads program för inköp

Dnr KS 2024/553

Innehållsförteckning

Stockholms stads program för inköp.....	2
Inledning.....	2
Syfte och tillämpning	2
Organisation och ansvar	3
Nämnder och bolag	3
Samarbete	4
Stadens gemensamma inköpsprocess.....	5
Rätt kvalitet	6
Kvalitet	6
Miljö och klimat	6
Säkerhet.....	7
Sysselsättningsfrämjande åtgärder	8
Motverka diskriminering.....	8
Privata utförare	8
Meddelarskydd inom privata verksamheter	8
Sunda affärer	9
Motverka välfärdsbrott.....	9
Arbetsrättsliga villkor och arbetsmiljö	9
Sund konkurrens.....	10
Etisk handel	10
Kontroll och uppföljning.....	11
Motverka korruption.....	11
Kostnadseffektivitet.....	11
Resursanvändning	11
Innovation.....	12
Affärsmässighet.....	12

Stockholms stads program för inköp

Inledning

Stockholm ska utföra verksamhet som ger varje stockholmare bra förutsättningar att leva och utvecklas i vardagen. För att verksamheten ska fungera och utvecklas gör staden årligen inköp av varor, tjänster och byggtreprenader för mycket stora belopp. Inköpsarbetet ska bidra till att kommunfullmäktiges mål för stadens verksamheter samt målen i Agenda 2030 uppnås.

Stadens inköpsmål avspeglar stadens ambitioner och ska vara vägledande i arbetet för att nå miljö- och klimatmål och social hållbarhet. Inköp är ett betydelsefullt verktyg för att uppnå majoriteten av målen i miljöprogrammet. Genom att inköpsarbetet utgår från miljöprogrammet med dess handlingsplaner, samt övriga beslutade styrdokument, bidrar inköp till en kvalitativ, sund, rättvis och hållbar samhällsutveckling. Inköpsmålen är följande:

- rätt kvalitet
- sunda affärer
- kostnadseffektivitet.

Inköpsarbetet ska präglas av ett helhetsperspektiv genom hela inköpsprocessen från att behov uppstår till att betalning sker. Staden ska endast göra sunda affärer med seriösa leverantörer samtidigt som en god kostnadseffektivitet upprätthålls. Innovation och digitaliseringens möjligheter ska tas tillvara för att driva samhällsutvecklingen i hållbar riktning. Då inköpsarbetet bidrar till utveckling av stadens verksamheter och uppfyllande av stadens mål utgör området en strategisk ledningsfråga.

Väl utvecklad beställarkompetens, gemensam kravprofil i upphandlingar samt uppföljning och kontroll är avgörande framgångsfaktorer för ett effektivt inköpsarbete. Stockholmarnas skattemedel ska användas till välfärd och en hållbar utveckling av Stockholm. Staden ska kräva att leverantörernas och underleverantörernas anställda har goda arbetsvillkor i enlighet med den svenska modellen och alla former av oegentligheter och välfärdsbrott ska aktivt motverkas.

Syfte och tillämpning

Stockholms stads program för inköp (hädanefter *programmet*) beskriver inriktning och principer för hur kommunkoncernens (hädanefter *staden*) inköpsarbete ska bedrivas för att fungera som ett verktyg för att stärka välfärden och uppnå kommunfullmäktiges mål och ambitioner.

Programmet är ett stadsövergripande styrdokument och anger inriktningen för inköpsarbetet i samtliga nämnder och bolag.

Kommunstyrelsen ansvarar för att ta fram kompletterande tillämpningsanvisningar för genomförande av programmet.

Samtliga nämnder och bolag ansvarar för att inköpsarbetet bedrivs i enlighet med programmet med tillhörande tillämpningsanvisningar.

Organisation och ansvar

Nämnder och bolag

Varje nämnd och bolag är en upphandlande myndighet med eget försörjningsansvar. Ansvaret för hela inköpsprocessen, för affärsmässigheten samt för efterlevnaden av lagstiftning och stadens styrdokument inom inköpsområdet ligger därför hos respektive nämnd och bolag.

Varje nämnd och bolag ska bedriva ett aktivt och strategiskt arbete för att uppnå en ändamålsenlig och effektiv inköpsverksamhet utifrån kommunfullmäktiges mål.

Nämnder och bolag ska

- bedriva inköpsarbetet i enlighet med detta program med tillhörande tillämpningsanvisningar
- i samband med upphandling och inköp särskilt beakta miljöprogrammets mål och delmål
- använda inköp som ett medel för att utveckla kvaliteten i verksamheterna samt för att driva utvecklingen i hållbar och kostnadseffektiv riktning
- säkerställa att endast seriösa och ansvarstagande leverantörer kan delta i stadens upphandlingar och valfrihetssystem genom att så långt det är möjligt alltid ställa arbetsrättsliga villkor gällande lön, semester och arbetstid i nivå med svenska kollektivavtal
- genomföra kontroll och uppföljning av avtal i tillräcklig omfattning och vidta aktiva åtgärder vid avvikelser och välfärdsbrott
- bedriva ett systematiskt arbete med att säkerställa att verksamheterna följer ingångna avtal

- ha god försörjningsberedskap
- använda stadens gemensamma systemstöd för upphandling och avtalshantering samt beställningar som kommunstyrelsen tillhandahåller för inköpsprocessen
- bidra aktivt i stadens gemensamma kategoristyrningsarbete
- utse en inköpsansvarig med ansvar för att samordna och förankra inköpsarbetet i den egna organisationen
- arbeta enligt vägledningar, centrala mallar och gemensamma processer vid inköp
- beakta behovet av konkurrens och möjlighet till samordning vid upprättande av de egna riktlinjerna för direktupphandling
- säkerställa att det finns kompetens och resurser för att arbeta i enlighet med detta program.

Samarbete

För att nå stadens inköpsmål är det av största vikt att ett kontinuerligt internt och externt samarbete sker som säkerställer att staden har en helhetssyn i inköpsprocessen. Samarbetet ska syfta till att dela kunskap och erfarenheter och även till att utnyttja den kompetens och det expertstöd som finns inom staden, exempelvis kopplat till hållbarhetskrav. Möjligheter till dialog och samverkan med leverantörsmarknaden och andra organisationer ska tas tillvara.

För att staden ska bedriva ett effektivt inköpsarbete ska ett kategoristyrkt arbetssätt användas, såväl inom respektive organisation som inom de stadsövergripande kategorier som kommunfullmäktige fastställer. Kategoriarbetet bidrar till att stadens kompetens och resurser används på ett effektivt sätt samt att inköp lyfts till en strategisk nivå. Som ett stöd för det strategiska arbetet finns det stads-övergripande inköpsrådet som utses av stadsdirektören.

För att dra nytta av stadens stora inköpsvolym, eller vid likartade behov, ska möjligheten till samordning tas tillvara när så är ändamålsenligt. Ett tillvägagångssätt är gemensamma upphandlingar. Nämnder och bolag ansvarar för att ta sådana initiativ. Servicenämnden har ett särskilt ansvar för att bidra till samordningen inom staden.

Servicenämnden har i uppdrag att genomföra upphandling och avtalsförvaltning för de flesta av de avtalsområden som kommunfullmäktige har beslutat ska vara centrala. Även andra nämnder kan genomföra centrala upphandlingar efter beslut i kommunfullmäktige. Den upphandlande nämnden ska säkerställa att verksamheternas långsiktiga behov och förutsättningar tillgodoses genom ett löpande samarbete med berörda nämnder och bolag.

Genom ett tidigt och utvecklat samarbete mellan inköpsanalys och upphandlingsplanering i genomförande av stadens investeringsprojekt, bidrar inköpsarbetet till att skapa möjligheter till bättre konkurrens, ökad kostnadseffektivitet och en samordnad och stärkt beställarroll.

Stadens gemensamma inköpsprocess

Stadens gemensamma inköpsprocess består av inköpsarbetets nyckelprocesser samt processer för styrning och stöd relaterat till inköpsarbetet.

Med inköp och inköpsarbete avses hela processen från behovsanalys till betalning i samband med anskaffningen av varor, tjänster och byggentreprenader. Det förberedande arbetet omfattar behovs-, risk- och marknadsanalys samt strategisk planering inför det efterföljande upphandlingsskedet.

Efter upphandling sker arbetet med en aktiv avtalsförvaltning. Med aktiv avtalsförvaltning avses en planerad och resurssatt implementering respektive uppföljning och kontroll av avtal, avtalsefterlevnad samt leverantörer.

Inköpsprocessen är i det praktiska inköpsarbetet en kontinuerlig och dynamisk process, där de olika nyckelprocesserna följer på och går in i varandra.

Bilden nedan illustrerar schematiskt stadens inköpsprocess.

Rätt kvalitet

Målet *Rätt kvalitet* syftar på samtliga kvalitativa delar i en leverans för att tillgodose de specifika behov som finns inom stadens olika verksamheter. Det kan gälla utförande och kvalitetskrav på varan, tjänsten eller byggtreprenaden eller tillämpliga hänsyn. Målet innebär att i samband med upphandling väga olika behov mot varandra för uppnå rätt nivå.

Kvalitet

I stadens inköpsarbete är det viktigt att ställa ändamålsenliga och relevanta krav på kvalitet. De krav som ställs i en upphandling ska bidra till att uppnå kommunfullmäktiges och nämndens eller bolagets mål för verksamhetsområdet.

Varje nämnds och bolags aktiva avtalsförvaltning och samverkan med stadens leverantörer ska säkerställa avtalad kvalitet.

Staden ska underlätta för idéburna aktörer att delta i upphandlingar av välfärdstjänster.

Miljö och klimat

Inköpsarbetet är ett betydelsefullt verktyg för att nå stadens högt ställda miljö- och klimatmål. Stadens miljöprogram och dess handlingsplaner ger styrning och vägledning till nämnder och bolag i den riktning som är nödvändig för att uppnå beslutade mål och ge önskade effekter. Genom hållbara inköp och en hållbar konsumtion bidrar staden till de globala målen i Agenda 2030.

I samband med inköp ska inriktningen vara en effektiv användning av resurser, såsom material, energi och råvaror. I behovsanalysen ska överväganden göras för att bedöma om verksamhetens behov kan tillgodoses på annat sätt än genom inköp eller genom att minimera nyanskaffning och söka cirkulära lösningar.

Staden ska gå före och visa vägen i omställningen till ett hållbart samhälle. Detta innebär bland annat att staden tar hänsyn till miljö och klimat i samtliga delar av inköpsprocessen. Staden ska vara drivande i denna omställning och därmed bidra till en rättvis och långsiktigt hållbar samhällsutveckling.

Inför upphandling ska riskanalys utifrån miljö, klimat och hälsa genomföras. Faktorer som kan främja miljö och klimat ska identifieras i ett tidigt skede för att stadens upphandlingar ska kunna utformas på bästa möjliga sätt. Det är avgörande att de krav som ställs är relevanta och enhetliga. För att få önskad effekt behöver staden aktivt arbeta med en systematisk och kontinuerlig avtalsuppföljning.

Säkerhet

God riskmedvetenhet

Stadens säkerhetsprogram och stadens trygghetsprogram anger den övergripande inriktningen för stadens arbete med att nå målet om en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i. Det är viktigt att nämnderna och bolagen beaktar säkerhets- och trygghetsfrågor i hela inköpsarbetet, från behovsanalys till betalning. God riskmedvetenhet har avgörande betydelse i det arbetet.

Beredskap

Inom staden innebär ansvarsprincipen att den nämnd eller det bolag som har ansvar för en verksamhet under normala omständigheter också ansvarar under en krissituation. Nämnder och bolag ska därför säkerställa en hög försörjningsberedskap. Det innebär att åtgärder ska vidtas för att säkerställa att staden har bra förutsättningar för att fortsätta bedriva verksamhet även i händelse av olika samhällsstörningar.

Det krävs noggranna risk- och sårbarhetsanalyser, samverkan, kontinuitetsplaneringar samt relevanta och väl avvägda avtalsvillkor för att ge förutsättningar för arbetet med försörjningsberedskapen. Detta är viktiga delar även i stadens inköpsarbete, särskilt i de fallinköpen berör nämnders och bolags samhällsviktiga verksamheter.

Informationssäkerhet

Det ingår oftast i leverantörens uppdrag att hantera någon typ av information för stadens räkning. Det innebär att staden behöver säkerställa rätt nivå av informationssäkerhet även i samband med inköp. Detta ska ske genom att samtliga nämnder och bolag

genomför informationsklassning och vidtar lämpliga åtgärder, bland annat i form av kravställning och uppföljning.

Sysselsättningsfrämjande åtgärder

Staden ska genom upphandling och inköp bidra till en positiv samhällsutveckling och en inkluderande arbetsmarknad samtidigt som framtida kompetensförsörjning underlättas.

Sysselsättningsfrämjande krav eller avtalsvillkor ska i ökad utsträckning ställas vid upphandling för att fler som står långt ifrån arbetsmarknaden ska kunna erbjudas arbete. Staden ska också bidra till att ungdomar ges möjlighet till inträde på arbetsmarknaden genom att ställa krav på feriearbeten i samband med upphandling.

Motverka diskriminering

Staden kräver i alla sammanhang att dess leverantörer följer aktuell antidiskrimineringslagstiftning. Stadens leverantörer ska värna om principen om alla människors lika värde och människors rätt att bli behandlade och få möjligheter på lika villkor. Staden ska genom sitt inköpsarbete öka tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning.

Staden ska i samband med upphandling tillämpa den antidiskrimineringsklausul som beslutats av kommunfullmäktige. Därmed görs efterlevnaden av den aktuella lagstiftningen till en avtalsrättslig fråga med sanktionsmöjligheter. Detta ger staden ett större handlingsutrymme att vidta åtgärder vid upptäckta brister.

Privata utförare

Kommunfullmäktige får i många fall besluta om att lämna över skötseln av kommunala angelägenheter till privata utförare. Detta sker ofta genom att upphandla verksamheten eller genom att inrätta ett valfrihetssystem. Om så sker är det nämndernas och bolagens ansvar att kontrollera och följa upp den överlämnade verksamheten.

Kommunfullmäktige har antagit ett särskilt program med mål och riktlinjer för kommunala angelägenheter där det även förekommer privata utförare, *Program med mål och riktlinjer för utförare av kommunala angelägenheter*. I programmet anges hur kommunfullmäktiges mål och riktlinjer ska följas upp och hur allmänhetens insyn i de privata utförarnas verksamhet ska tillgodoses.

Meddelarskydd inom privata verksamheter

Inom offentlig verksamhet finns en grundlagsskyddad meddelarfrihet som ska möjliggöra för offentliganställda att utan

risk för efterforskning eller repressalier lämna uppgifter om verksamheten.

För privatanställda finns ett motsvarande lagstadgat meddelarskydd inom områdena skola, förskola och fritidsverksamhet samt inom vård och omsorg.

För att säkerställa ett effektivt skydd för privatanställda inom upphandlad verksamhet, ska kommunfullmäktiges beslutade klausul för meddelarfrihet och meddelarskydd användas. Den ska ingå i kontrakt som avser driftentreprenader av verksamheter som berör skola, förskola och fritidsverksamhet samt vård och omsorg.

Sunda affärer

Målet *Sunda affärer* innebär att staden främjar sund konkurrens där leverantörer i samband med upphandling tävlar på lika och anständiga villkor. Hela inköpsprocessen ska präglas av professionalism och följsamhet till avtal och regelverk. Staden ska samordna krav och villkor för att få en stark och entydig röst gentemot marknaden. Endast seriösa och ansvarstagande leverantörer ska kunna delta i stadens upphandlingar och valfrihetssystem.

Motverka välfärdsbrott

Staden ska endast göra inköp från seriösa leverantörer som följer lagar och regler och som bidrar till sund konkurrens. Stadens nämnder och bolag ska därför bedriva ett systematiskt arbete med att förebygga och motverka välfärdsbrott. Arbetet ska inkludera riskbedömningar, kravställning samt kontroll och uppföljning i samband med inköp. Där det bedöms nödvändigt ska samarbete gällande uppföljningen ske mellan stadens nämnder och bolag för att uppnå störst effekt.

Nämnder och bolag ska begränsa leverantörernas möjligheter att anlita underleverantörer när en sådan åtgärd bedöms minska riskerna kopplade till arbetslivskriminalitet, beredskap och arbetsmiljö.

Nämndernas och bolagens åtgärder ska innebära ett verkligt hinder för oseriösa eller kriminella aktörer att ta del av stadens skattemedel. Nämnder och bolag ska samarbeta för att dela information och erfarenheter inom området.

Arbetsrättsliga villkor och arbetsmiljö

En god arbetsmiljö för alla anställda är en förutsättning för att uppnå god kvalitet i en verksamhet och bidra till att förhindra arbetslivskriminalitet. Stadens leverantörer ska inte få konkurrensfördelar genom bristande anställningsvillkor för sina anställda. Staden ska därför alltid överväga att ställa krav på arbetsrättsliga villkor gällande lön, semester och arbetstid i nivå med svenska kollektivavtal, även i de fall där detta inte är uppenbart behovligt.

Staden ska även utnyttja det utrymme som finns att ställa andra arbetsrättsliga villkor där det bedöms vara behovligt.

Kommunstyrelsen ansvarar för att samordna framtagande och tillämpning av sådana villkor som saknas på nationell nivå.

I de upphandlingar där det bedöms nödvändigt med hänsyn till upphandlingens art och om upphandlingen omfattar en riskbransch, ska staden också ställa krav på att leverantören, vid sin verksamhet i Sverige, säkerställer en god arbetsmiljö för sina anställda i nivå med svensk lagstiftning. Krav och villkor om arbetsmiljö och anställningsvillkor ska ge möjligheter till avtalsrättsliga sanktioner.

Staden ska arbeta systematiskt och gemensamt nyttja stadens resurser för att förhindra arbetslivskriminalitet genom riskbedömningar och noggrann uppföljning och kontroll.

Sund konkurrens

Staden ska eftersträva att ta tillvara den konkurrens som finns på den aktuella marknaden. Konkurrens kan leda till bra villkor för staden, bra företagsklimat och ett konkurrenskraftigt näringsliv. Nämnder och bolag ska genom en aktiv marknadssdialog ha en god medvetenhet kring vilka krav eller villkor som är konkurrenshämmande eller kostnadsdrivande, och en bedömning ska göras innan sådana krav och villkor används.

Samordning i ett tidigt skede i upphandlingsplaneringen inom stadens investeringsverksamhet skapar igenkänning på leverantörsmarknaden och förenklar för leverantörer att lämna anbud. Stadens kategoristrategier, vägledningar, centrala mallar och annat stödmaterial ska därför användas.

Etisk handel

Många av de varor som köps in av staden produceras i länder där det finns en risk för att mänskliga rättigheter och rättigheter i arbetslivet kränks. Stadens mål är att varor som köps in ska vara producerade under hållbara förhållanden i alla led av produktionen och av ansvarsfulla leverantörer.

I linje med detta har staden diplomerats som Fairtrade City och samtliga nämnder och bolag ska ställa krav och kontraktsvillkor enligt tillämpliga internationella konventioner som tryggar arbetstagares mänskliga rättigheter och rättigheter i arbetslivet.

Kontroll och uppföljning

Nämnder och bolag ska följa de avtal som de omfattas av. Samma skyldighet gäller stadens leverantörer. Det är nödvändigt med en aktiv avtalsförvaltning och dialog med leverantörerna för att säkerställa att staden får det som är avtalat och därmed använder skattemedlen på ett ansvarsfullt sätt.

Följsamheten till avtalens villkor ska kontrolleras i den omfattning som bedöms nödvändig utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Varje nämnd och bolag har ett ansvar för att säkerställa att avtalen innehåller tillräckliga villkor för kontroll, uppföljning och åtgärder vid avtalsbrott. Det ingår även i nämnders och bolags ansvar att vidta aktiva åtgärder för att genomföra kontrollerna och uppföljningarna ifråga. Vid behov ska samverka mellan nämnder och bolag ske för att på mest effektiva sätt uppnå resultat med uppföljningen.

Motverka korruption

Staden ska i alla sammanhang uppfattas som en seriös och professionell beställare. Nämnder och bolag ska bedriva ett aktivt arbete för att minimera risken för korruption. Allt inköpsarbete ska ske i enlighet med gällande lagar och stadens interna regler mot mutor och jäv.

Kostnadseffektivitet

Målet *Kostnadseffektivitet* syftar till att inköpsarbetet ska bidra till ett effektivt och ansvarsfullt utnyttjande av tillgängliga resurser. Samarbete och kommunkoncernperspektiv stärker staden som beställare.

Resursanvändning

Skattemedel ska användas på ett ansvarsfullt sätt och inköp ska baseras på en helhetssyn med kostnadsmedvetenhet och resurseffektivitet. Denna princip är viktig att värna inom stadens inköpsverksamhet. Det kategoristyrda arbetssättet, samarbeten och samordning bidrar till detta. Nämnder och bolag ska sträva efter att samarbeta för att effektivisera inköpsarbetet.

Beslutsunderlag inför ett eventuellt inköp ska inkludera konsekvenser för stadens ekonomi, på kort och lång sikt. Alternativa lösningar för att uppfylla verksamhetens behov ska beskrivas. Större inköp kan i vissa fall kräva ett beslut i kommunfullmäktige, exempelvis inför upphandling vid genomförande av stora investeringar.

Stadens investeringsverksamhet utgör en stor del av inköpsvolymen. Genom en tidig och utvecklad samordning av inköpsanalys och plan för upphandling i planeringen av investeringsprojekt kan inköpsarbetet bidra till kostnadseffektivitet.

Innovation

För att staden ska vara väl rustad för att möta morgondagens krav på varor, tjänster och byggtreprenader, ska staden ta tillvara leverantörers, akademins och andra intressenters idéer och potential för utveckling av verksamheten. Nya tekniska lösningar och arbetssätt ska uppmuntras så att kvalitet, hållbarhet och effektivitet kontinuerligt kan utvecklas i stadens verksamheter.

Staden ska använda sig av olika former av innovationsupphandling när förutsättningar finns. Upphandlingar ska utformas på ett sådant sätt att de öppnar för innovativa lösningar från marknaden. I syfte att få kännedom om nya lösningar ska nämnder och bolag använda olika former av tidig dialog i samband med inköpsarbetet. Genom dialogen kan staden även öka sin förmåga att driva omställningen till hållbara inköp och möjliggöra innovativa cirkulära lösningar.

Affärsmässighet

Det är viktigt att stadens beslut fattas på objektiva grunder och att marknadens aktörer känner förtroende för stadens inköpsverksamhet. Samverkan och dialog med leverantörer samt näringsliv och intresseorganisationer kan bidra positivt till detta. Samverkan bidrar till att den gemensamma kunskapen och erfarenheten tillvaratas och till att stadens verksamheter utvecklas.

Upphandlingar och avtal ska vara affärsmässigt utformade där ansvar och risk fördelas på ett ändamålsenligt och korrekt sätt mellan parterna. I affärsmässighet ingår att säkerställa att avtalad leverans också levereras.